

ONZE VOGELS

45e jaargang no. 2, 1984

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

use!

De /

BONDSBUREAU

Aletta Jacobsstraat 4, Postbus 74,
4600 AB Bergen op Zoom,
gironummer 1148324, telefoon 01640 - 3 50 07.
Geopend 08.00 tot 12.00 uur en van 13.00 tot 17.00 uur.
's Zaterdags gesloten.

ERELEDEN

A.L. van Liempd (erevoorz.), W. Beckman,
A. Dommerholt, J. Forsten, J.J. Krol, A.J.F. Lammerse,
E.J. Lensink, Joh. M. van Pelt, A.F. Smit, H.J. Veerkamp
en E.M. Wessels.

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter: W.J. Mulder, Verwerstraat 39,
7415 RZ Deventer, telefoon (05700) 2 36 48.
Secretaris: H. de Geus, Amersfoortsestraat 71,
3772 CH Barneveld, telefoon (03420) 1 61 60.
Penningmeester: J. van Splunter, Vijverberg Zuid 44,
4621 AT Bergen op Zoom, telefoon (01640) 3 46 63.
2e Voorzitter: D.J. van der Molen, Gentiaan 5,
7721 HA Dalftsen, telefoon (05293) 12 57.
Commissaris: M.N.Th. Brouwer, Wouwseweg 5a,
4661 VM Halsteren, telefoon (01641) 33 26.

DISTRICTSVOORZITTERS (leden bondsbestuur)

District Groningen: Wnd. L. Poppema, Zuiderweg 93,
9744 AA Groningen, telefoon (050) 56 51 75.
District Friesland: H. Suichies, Ruusbroeckstraat 28,
8913 HN Leeuwarden, telefoon (058) 15 16 92.
District Drenthe: J.H. Heijnen, W. Grolstraat 126,
7885 EL Barger Oosterveld, telefoon (05910) 2 54 20.
District Overijssel: A.M. van Rijn, Pr. Margrietstraat 41,
7481 GG Haaksbergen, telefoon (05427) 1 30 06.
District Gelderland: P. Vierhuis, Veldkersmeen 22,
3844 RB Harderwijk, telefoon (03410) 1 60 68.
District Utrecht: C. van Lunteren, Vlasoord 13,
3991 XC Houten, telefoon (03403) 7 26 08.
District Noord-Holland: G.F. Huner,
Bickerstraat 60, 1701 EG Heerhugowaard,
telefoon (02207) 1 13 98.
District Zuid-Holland: G.C. Goedschalk,
Akeleistraat 148, 2565 PC Den Haag,
telefoon (070) 88 16 70.
District Zeeland: J. van der Walle, Churchillweg 4,
4561 WN Hulst, telefoon (01140) 1 38 16.
District West Noord-Brabant: J.C.W. Luijsterburg,
Nieuweweg 23, 4631 TC Hoogerheide,
telefoon (01646) 31 17.
District Oost Noord-Brabant: wnd. J.F. Lammers, Burg.
Serrarisstraat 22, 5591 EG Heeze, telefoon (04907) 23 63.
District Limburg: H.J. Nooijen, Reigerstraat 29,
5932 VX Tegelen, telefoon (077) 3 34 58.

SECRETARIATEN TECHNISCHE COMMISSIES

Kleur-, vorm- en postuurkanaries:

Tj. Boersma, Verzetstraat 13, 8923 CP Leeuwarden,
telefoon (058) 66 60 37.

Tropen, parkieten etc.:

G. v.d. Meijden, Kempenlandstr. 27, 5283 CK Boxtel,
telefoon (04116) 7 45 29.

Zangkanaries:

W.J. Vermeij, Leppa 36, 9204 JE Drachten,
telefoon (05120) 1 72 42.

ONZI

MAANDBLAD VAN DE NEDERLAN

LIDMAATSCHAP

Zij die in **Nederland** woonachtig zijn en lid wensen te worden van de NBvV, wende zich tot de secretaris van een in de plaats van inwoning gevestigde afdeling. Naam en adres worden gaarne door het bondsbureau verstrekt.

Zij die in het **buitenland** woonachtig zijn, kunnen verspreid lid worden door overmaking van het hieronder genoemde bedrag.

België: Bfr. 600,-, bij vooruitbetaling op onze postrekening nr. 000-0156074-01, bij het bestuur der postcheck te Brussel 1.

Overige landen: Hfl. 45,- bij vooruitbetaling per internationale postwissel aan het bondsbureau NBvV. Indien men het maandblad per luchtpost wil ontvangen wordt een extra tarief volgens PTT-kosten berekend. Alle tarieven gelden per kalenderjaar.

SPECIALCLUBS

Het lidmaatschap van de speciaalclubs is voorbehouden aan hen die reeds lid van de NBvV zijn. Voor verdere inlichtingen c.q. opgave lidmaatschap, wende men zich uitsluitend tot onderstaande secretariaten.

Europese vogels en hun hybriden

G.J. Veenhuizen, Groenestraat 20,
3861 CM Nijkerk, telefoon (03494) 8 60 47.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Gras- en Grote parkieten

J.F.R. Burm, Burg. Geirnaerdstraat 23,
4564 CR St. Jansteen, telefoon (01140) 1 42 29.
Entree f 5,-.

Insecten- en vruchtenetende vogels

A.P. Wessels, Postbus 1591,
3000 BN Rotterdam, telefoon (010) 67 11 24.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Japanees meeuwen

A. Kok, Pals 29,
6931 DJ Westervoort, telefoon (08303) 23 58.
Contributie f 17,50 per jaar, entree f 5,-.

Vorm- en Postuurkanaries

J.H. Wiersma, Brinkstraat 53,
3881 BP Putten, telefoon (03418) 5 18 80.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

Zebravinken

J.G.J. van Valkenburg, Mergelwal 16,
3432 ZM Nieuwegein, telefoon (03402) 3 97 70.
Contributie f 25,- per jaar, entree f 5,-.

ABONNEMENTEN

Losse abonnementen op het maandblad f 32,50 per kalenderjaar. Overmaking bij vooruitbetaling op giro 1148324 t.n.v. NBvV en onder vermelding abonneme OV. Reeds verschenen nummers van een jaargang worden nagezonden en vervolgens elke maand tot e met december.

VOGELS

ISSN 0030-3224

ND VAN VOGELLIEFHEBBERS (OPLAGE 50.000)

REDACTIE

C.E. van Berkel
Chr. Walraven

Redactieadres: Postbus 74, 4600 AB Bergen op Zoom

VERANTWOORDELIJKHEID

De uitgever van dit blad, de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, is niet verantwoordelijk voor de inhoud van hierin opgenomen advertenties en erkent geen enkele verplichting tot opnemen van aangeboden advertenties.

De auteurs blijven verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen. Door publikatie neemt de uitgever geen enkele verantwoordelijkheid op zich. Het zonder schriftelijke toestemming overnemen van artikelen of gedeelten daarvan is verboden.

ADVERTENTIES

Voor advertenties – ook die van leden en abonnees – met een zakelijk karakter, zijn tarieven en verdere inlichtingen verkrijgbaar bij het Bondsbureau van de NBvV. Kleine annonces, voor afdelingen, leden en abonnees op 'Onze Vogels', van zuivere particuliere aard zie onder 'Vraag en Aanbod'.

VRAGEN OVER?

WATERSLAGERS aan: H. Warmerdam, V.d. Duijn van Maasdamlaan 45, 2181 XB Hillegom.

HARZERS aan: E. de Koning, Vrouwenweg 16, 2322 LK Leiden.

KLEURKANARIES aan: J.A. Barsch, Binnenhof 26, 6535 TN Nijmegen.

VORM- EN POSTUURKANARIES aan: H.K. v.d. Wal, Mozartstraat 4, 8916 HC Leeuwarden.

EUROPESE VOGELS (WILDZANG) EN HUN BASTAARDEN, GROTE PARKIETEN EN

AGAPORNIDEN aan: D.A. Duijvis, St. Josephstraat 46, 4847 SG Teteringen.

ZEBRAVINKEN, JAPANSE MEEUWEN EN HUN BASTAARDEN aan: P.J.F. Klören, Meidoornweg 10, 3768 CN Soest.

TROPISCHE VOGELS EN HUN BASTAARDEN aan: M. Schuurhuis, Drecht 23, 8032 CH Zwolle.

VRUCHTEN- EN INSECTENETERS aan: E.M. Wessels, Ravenhorst 28a, 3085 ZV Rotterdam.

GRASPARKIETEN aan: S. Harkema, Prov.weg 29a, 9677 PA Heiligerlee.

Postzegels voor antwoord bijsluiten.

Geen retourporti, dan ook geen antwoord!

Deze regel geldt ook voor vragen aan auteurs etc.

De Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers is ingeschreven in het verenigingsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Breda, onder nummer V-280824.

Het volgende nummer wordt ter post bezorgd op 19 maart 1984.

IN DIT NUMMER

	pag.
De Cactusparkiet	52
Getekende witkop	53
Over grasparkieten	55
De blauwvleugelnachtegal	56
Vriendelijke huisgenoten	57
Kleurkanaries	58
Over het kleuren van tropen etc. 2	61
Sociaal gedrag bij vogels	62
Kleurkanaries: klassieke kleuren 2	65
Het ideale broedbakje voor tropische duiven	67
Een tweetal ervaringen met Emblema picta's	68
Het kweken met Europese Wildzangvogels	70
Krijt- en kalkmeel	71
Schering en inslag	72
De voliëre van de maand	74
De Grijskopklauwier	75
Over Vogelzaden - Witzaad	76
Een moeizaam behaald succesje	77
Ani's misschien wel de ongewoonste vogels ter wereld	78
Apotheose	80
Kampioenen	82
N.B.v.V. Oorkonde	83
Nieuwe keurmeesters	84
Toepraak van de Min. van Landbouw en Visserij	85
Korte berichten	87
Vraag & Aanbod	88
Dotterbloem	89
N.B.v.V. Service, N.B.v.V. Boekenservice	95

IN DIT NUMMER ADVERTEREN

	pag.
Harteveld Hoos & Heijermans b.v.	54
Esve, Gehu, Fish- and Birdshop, Fauna metaalwaren b.v.	60
Burung-Li, Crea, Spirit	66
G. J. van Gelder b.v., Blankenstijn's, Dijks Dongen,	
Gebr. van Riel, Jan Grauwelman	86
Fauna metaalwaren b.v.	88
V.V.R. Vogelvoederfabriek	89
Fauna metaalwaren b.v.	90
Orni-Mondo, W. Rouppe van der Voort, van Keulen	92
Cédé-vogelvoeders	93
Ermelose vogelmarkten, G. J. van Norden, 404	94
Animail	95
Witte molen	96

Foto voorplaat: Cactusparkiet
Vogelpark Walsrode/H. Müller

Ontwerp en druk: Steens Schiedam b.v.
Postbus 59, 3100 AB Schiedam - Telefoon (010) 62 29 22

DE CACTUSPARKIET

Aratinga cactorum

De Cactusparkiet is ongeveer 25 cm lang. Van de Cactusparkiet bestaat een ondersoort de *Aratinga cactorum caizana* die slechts in enkele opzichten verschilt van de nominaat vorm.

De Cactusparkiet is aan het gezicht, de keel en het voorhoofd bruin, de naakte witte cogring valt hierin bijzonder op, de hoornkleurige snavel past er heel harmonieus bij. Op het midden van de borst gaat het bruin abrupt over in oranje geel op de buik en onderbuik. De zij-kanten van het onderlichaam zijn geel groen. De bovendelen van de vogel zoals de achterkop, nek, rug en vleugels zijn mooi helder groen. De vleugelpennen zijn paars blauw, de onderzijde van de vleugel is weer geel groen. De staart is aan de bovenzijde groen met blauwpaarse punten, de onderzijde is wat bruin olijf tot geel. De poten zijn donker grijs bruin.

De ogen hebben een oranje iris die juist door de cogring mooi uitkomen in de bruin groene kop.

De jongen missen het bruine op de kop en het oranje op de buik, zij hebben net als eigenlijk alle jonge aratingas hoofdzakelijk groen in hun kleed.

De Cactusparkiet is afkomstig uit Noord-oost Brazilië ten zuiden van de Amazonerivier tot aan Belem in het oosten van de provincie Para.

Zij leven in zeer droge gebieden waar sporadisch struiken groeien doch hoofdzakelijk cactussen en seculenten (vetplanten), verder in open bossen en savannen. Ze worden in hun leefgebied vaak in kleine groepjes waargenomen. Hun voedsel bestaat uit bessen, fruit en de vruchten van de cactusplanten.

Zij nestelen laag bij de grond, ook is het een van de weinige Aratingasoorten die veel op de grond naar hun voedsel zoeken. (De gewoonte van al de vogels die

Tekst: mevr. J.L. Spenkelink-van Schaik z.g.

Foto: Vogelpark Walsrode/Müller

in de savannen leven, zoals vele Australische parkieten.)

Bij de kweek in gevangenschap moeten we met importvogels toch wel een jaartje langer wachten dan bij de grotere Aratinga-soorten. Het legsel bestaat uit vier eieren die na 25 dagen bebroed te zijn geweest kippen. De kuikens hebben ruim 60 dagen nodig om op stok te komen, waarna ze nog korte tijd door de ouders worden gevoerd, waarna ze geheel zelfstandig zijn.

Na ruim twee jaren zijn ze volgroeid mits er in die periode geen ziekte of andere negatieve invloeden zijn opgetreden, zijn zij ook teelbaar. Ook hier moet ik bijzonder waarschuwen tegen inteel we zijn de vogels anders eerder kwij dan rijk.

Gezien de herkomst van de Cactusparkiet en gezien de naleving van de conferentie in New Delhi, waarbij de betreffende landen zijn overeengekomen dat ze de handel in wildvangvogels zullen helpen bestrijden, is de mogelijkheid van vers bloed bij de kweek via de import nihil. Gelukkig wordt er goed mee gekweekt, maar nogmaals het is bijzonder jammer dat er nog zo veel "kwekers" het met het onverwant maken van nieuwe paren niet zo nauw nemen. Jammer, want de vogels zijn er de dupe van en daarmee onze hobby.

Ik las in een recentelijk artikel in een vogeltijdschrift een artikel over de Cactusparkiet. Hierbij werd echter de beschrijving van de Goudvoorhoofdparakeet gegeven. Het is toch wel erg jammer dat er nog steeds mensen zijn die de vogels in het geheel niet kennen maar er we over menen te kunnen schrijven. Hierdoor worden de liefhebbers die met iet "nieuws" willen beginnen om de tuin geleid of op zijn minst in de war gebracht.

Getekende witkop

Tekst: Hans Klören – Foto: Ton de Bruyn/Dick Offerman

Bij de kweek van bonte zebravinken kwam vast te staan dat bepaalde veervelden bijna nooit bontvorming tonen. Dit is het geval met de mantel en met het zwart in de flanktekening en het creme in het onderlichaam ter hoogte van het zwart in die flank. Wij vogelliefhebbers kenden reeds de getekende meeuwjes en omdat ook bij de meeuwjes de eerder genoemde veervelden het langst gepigmenteerd bleven moest het theoretisch mogelijk zijn om het tekeningspatroon van de meeuwjes ook te kweken bij de zebravinken. De ontwikkeling van de getekende zebravink is zo'n jaar of tien geleden op gang gekomen en nu kunnen de zebravinkenkwekers trots laten zien dat met een gerichte bontkweek enig resultaat is behaald. Bij de zebravinken is het basispatroon, net zoals bij de Japanse meeuwjes de 'getekende witkop' beslist geen uitzondering meer.

Helemaal het niveau van de meeuwenkwekers hebben de zebravinkenkwekers echter nog niet gehaald. Variaties op het basispatroon kennen wij bij de zebravinken nauwelijks terwijl ze bij de meeuwen veelvuldig voorkomen. Wat wij zebravinkenkwekers wel voor hebben op de meeuwenkwekers is de kleur van de snavel. Bij de zebravinken is die altijd rood (of geel), nooit bont. Bij de Japanse meeuwjes is het helaas erg moeilijk om een zuivere hoornkleurige snavel te krijgen. Zoals gezegd zijn de getekende zebravinken ontstaan uit selectie van de bonten. Het is dan ook geen aparte mutatie, het is gewoon een bonte zebravink, maar dan wel een met een vastgelegd bontpatroon. Voor de kweek van getekende zebravinken bent u dus ook aangewezen op bonte zebravinken. Bezit u getekende witkoppen die bontvorming tonen in het gepigmenteerde zadel, dan is het aan te bevelen om eens een gewone bonte in te kweken. Wanneer u in zo'n geval, zoals bij de bontkweek is voorgesteld, een

normaal grijze zebravink inkweekt, dan is de weg naar getekende witkoppen extra lang. De eerste generatie uit een dergelijke paring is namelijk normaal grijs (of normaal bruin).

Pas in de tweede generatie worden bonten geboren en als het een beetje mee zit kweekt u in de derde generatie pas de getekende witkop. Wanneer u een bonte zebravink in had gekweekt had u dat in iedergeval één generatie gescheeld en wanneer u veel geluk heeft kunnen er reeds in de eerste generatie getekende witkoppen worden geboren. Net zoals bij de bonte zebravinken erkent de NBvV alleen getekenden in het grijs en in het bruin. Wanneer u toch zou besluiten om bijvoorbeeld getekende kleekruggen te gaan kweken en ze ook naar de tentoonstelling gaat brengen zult u ervaren dat ze door de keurmeester niet zullen worden gewaardeerd. Bij de getekenden gaat het er namelijk om dat er een zo groot mogelijk contrast moet bestaan tussen de gepigmenteerde veervelden en de wit-

te veervelden. Hoe dieper van kleur het gepigmenteerde driehoekje in de mantel, hoe beter het is. Gaat u dit driehoekje verbleken door andere kleurslagen in te kweken dan zal dat, zoals gezegd zwaar worden gestraft. Wanneer er op een gegeven moment ook getekende witkoppen met kap worden geboren, dus getekenden met een gepigmenteerd petje, dan lijkt het mij wel aardig om deze varianten te kweken met een kuif. Wanneer u dan ook nog eens zo gelukkig bent dat dan de kuif in zijn geheel gepigmenteerd zou zijn en dat de veren buiten de kuif wit zijn dan moet u een enorme publiekstrekker hebben gekweekt. Een dergelijke zebravink zal echter een grote uitzondering zijn omdat u afhankelijk bent van meerdere toevalstreffers. Laten wij echter eerst zorgen dat wij de gewone getekende witkoppen optimaal kweken, mogelijk dat dit bontpatroon dan ook erfelijk 'vast' is te leggen, daarna is er tijd om wat variaties te kweken.

Nieuwe methode bij start broedseizoen???

Bij bovenstaand opschrift heb ik met opzet drie vraagtekens geplaatst, want ik vraag me af of de door mij gevolgde methode om de pop grasparakiët bij de aanvang van het broedseizoen extra te activeren, wel zo nieuw is. Vast staat, dat ik er zelf nog nooit van had gehoord en ik had het ook nog nooit gezien, maar het kan zijn, dat andere liefhebbers deze methode al jaren toepassen.

Waar gaat het in principe om? Iedere kweker van grasparakieten leeft bij de aanvang van het kweekseizoen onder een zekere spanning.

Zo zal men zich afvragen:

- a. zal het tussen man en vrouw bij de samengestelde paren wel 'klikken'?
- b. zal met name de pop voldoende broeddrijf hebben?

Wanneer deze beide vragen niet volledig positief worden beantwoord, kun-

nen we onze hoop op een nageslacht wel vergeten. Het is dus zaak om het aanstaande broedpaar aan elkaar te laten wennen en ondertussen proberen de broeddrijf van vooral de pop extra te stimuleren. Dit bereikt men door er voor te zorgen, dat man en pop wel samen in de broedkooi verblijven, maar nog niet geen gebruik kunnen maken van het nestblok. Kunnen ze dit namelijk wel, dan zal de pop spoedig in het nestblok wegkruipen en zal het paar onvoldoende aan elkaar wennen. Gevolg: er komen wel eieren, maar deze zijn onbevucht!

Nu kunnen we ook het paar eerst aan elkaar laten wennen, door bijvoorbeeld de eerste week geen nestblokken te geven, doch dan zal de broeddrijf ook afwezig blijven. Mijn methode is in feite een compromis tussen deze methoden. Het

geeft het broedpaar volop gelegenheid aan elkander te wennen en wakkert daarbij de broeddrijf in alle hevigheid aan. Ik geef dus direkt bij de samenstelling van het koppel wel de nestbak, doch ik voorkom, dat de pop direkt in het nestblok zal wegkruipen.

Dit bereik ik door het invlieggat gedeeltelijk te blokkeren. Hiertoe bevestig ik aan de binnenzijde in het nestblok een dun plankje. Ik gebruik hiervoor vurenhouten latjes van enige millimeters dik.

Ter hoogte van het invlieggat maak ik het latje nog wat extra dun met behulp van een scherp mesje. Dit dunne plankje dient de onderste helft van het invlieggat af te sluiten. Bijna alle poppen zullen al de eerste dag aan het plankje beginnen te knagen! De mannen kijken hierbij best niet lijdzzaam toe. Het is niet of worden zij door het gedrag van de knagende pop extra 'opgejut'.

Na drie à vier dagen zal het de pop gelukt zijn om het nestblok binnen te komen. Zij vreet het gat dan nog wel iets groter, maar zal zich het liefst nar binnen en buiten blijven 'wringen'. In veel gevallen komt de man niet in het blok en in feite houden we die ook het liefst er buiten.

Natuurlijk komt er meer voor kijken om een koppel grasparakieten op het juiste moment in broedconditie te brengen, maar het plankje voor het invlieggat kan één van die kleine dingen zijn die er toe bijdragen dat een kweekseizoen nog beter verloopt. Ik heb nog maar slechts één seizoen ervaring met mijn plankjesmethode, maar ik heb nog nooit zo'n groot percentage bevruchte eieren gehad. Dit heeft er in geresulteerd, dat ik ook nog nooit zo'n goed kweekseizoen had als in 1983. Vandaar, dat ik u mijn methode met de plankjes niet wilde othouden.

W.A. Tolman

De blauwvleugelnachtegaal

(*Siva cyanoptera*)

Deze vogel is in het vogelrijk ingedeeld bij de familie van de Timalia's (Timaliidae), waartoe o.a. ook behoren verschillende soorten gaailijsters de 'echte' Timalies en de Japanse- en Zilveroornachtegaal.

Meestal wordt de Blauwvleugel in een adem genoemd met deze laatste twee, dit is eigenlijk niet juist, want de Blauwvleugel behoort tot een ander geslacht dan de Japanse nachtegaal en zijn naaste verwant de Zilveroornachtegaal. U weet natuurlijk allemaal, dat dit geen echte nachtegaalen zijn, de Nederlandse naamgeving is nu eenmaal in de vogelwereld erg verwarrend.

De Blauwvleugelnachtegaal zou veel beter Blauwvleugelsiva genoemd kunnen worden, zoals, dit ook is in de ons omringende landen.

Dat de Blauwvleugel siva geen directe verwant is van de Japanner en de Zilveroorn is duidelijk te zien aan zijn uiterlijk, zijn model en formaat is geheel anders. De Japanse- en zilveroornachtegaal, wat gedrongen van bouw en heeft vrij felle kleuren, de Blauwvleugel is slank met een lange staart en is pastelkleurig. Alleen de blauwe vleugelveren vallen direct op, verder is hij maar vrij bescheiden gekleurd.

Man en pop van deze vogel zijn uiterlijk praktisch gelijk, zodat het moeilijk is een paartje samen te stellen. Hun grootte is ongeveer 14 cm. Een verdere

beschrijving lijkt mij overbodig, omdat de kleurplaat de vogel zeer juist laat zien. Zoals haast alle timaliesoorten komen ze voor in Z.O. Azië, vooral in het Himalayagebied, waar ze vooral in de onderbegroeiing van de bossen hun voedsel zoeken, bestaande uit allerlei insecten, maar ook wel rijpe bessen en vruchten, al naar gelang het seizoen verstrekt.

Wanneer ze worden ingevoerd, en helaas is dit nog maar heel zelden, zijn ze meestal in een niet zo beste conditie. Dan moeten wij ze, in een warme omgeving gaan wennen aan onze manier van voeding en verzorging. Vooral in het begin veel levend voer, zacht fruit en hierdoorheen wat goed universeelvoer. Over het algemeen lukt het dan wel, zodat ze na een paar maanden reeds in een goede conditie te krijgen zijn. Eenmaal gewend aan verzorging en voedsel, dan zijn het vrij sterke vogels die in de buitenvolière kunnen, mits er maar een goed vorstvrij nachthok aan verbonden is, wat eventueel ook nog bij erge kou verwarmd kan worden.

In de natuur maken ze een komvormig vrijstaand nest, waarin ongeveer 4 eitjes

(blauwachtig/wit met vlekjes) komen.

Gelukkig is er ook met deze Blauwvleugel siva in de volière reeds gebroed, o.a. door de Heer P. v. Damme te Middelburg, welke op de Bonds t.t. van 1978 hiervoor de Oorkonde voor de eerste eigen kweek ontving.

Het is uitermate moeilijk om een paartje samen te stellen, omdat zoals gezegd er uiterlijk geen enkele aanduiding is van een pop en wat een man is. Vooral bij invoer, als ze niet in een al te beste conditie zijn, en dit geldt eigenlijk voor de meeste vogels, is het helemaal gokker wat het is. Alleen met veel geduld, maar dat hebben de meeste liefhebbers van deze soort vogels wel, is er op de lange duur wel een paar samen te stellen.

Heel jammer alleen, dat de invoer van ook deze mooie vogels zo bitter weinig is, want als je hoort, dat ze hier of daar zitten, is het al te laat, en zijn ze al weg. Toch hoop ik, dat deze mooie vogels voor de liefhebberij behouden blijven en er wat meer mede gekweekt zal worden. Ik wens U er zeer veel succes mede.

Tekst: Ed. Wessels
Foto: C. Scholz/v.t. Har

Vriendelijke huisgenoten

Op een mooie aprildag in 1982 maakten mijn vrouw Monika en ik een avondwandeling in een sparrenbos niet ver van ons huis (verbouwde boerderij) aan het Noord-oostzee kanaal in Ditmarschen Duitsland, verwijderd.

Bedeest gezang van de al sinds februari uit hun winterverblijfplaats bij ons aangekomen veldleeuwerikken, die in bromvlucht hoog over de in de buurtliggende weiden vlogen, verstoorden de ontspannende stilte in het bos.

Toen wij aan de hoge doornstruiken kwamen, aan de rand van het bos, stakte ons plotseiling de adem.

Twee kwajongens hadden juist een geweldige nest uit de struiken getrokken en maakten zich meester over het broedsel.

Twee jonge vogeltjes hadden ze reeds gedood, twee nog levenden konden wij redden.

Eksters hebben we genoeg, die zijn alleen maar schadelijk, zo rechtvaardigden de nestplunderaars hun daden. Zonder twijfel was het vernielde kuifvormige nest, dat voor ons op de grond lag, een eksternest.

De beide dunbevederde jongen, die mijn vrouw onder haar jack had genomen om ze warm te houden, waren echter geen eksterjongen. Snavelvorm en een duidelijke kuifaanleg op de kop en pluimage op de oorstreek gaven ons te kennen dat we met jonge ransuilen (Asia-otus) te maken hadden.

door Uwe Wagner

Het ouderpaar had een eksternest als kinderwieg uitgezocht. Deze uil, die ongeveer zo groot is als een duif, bouwt namelijk zelf geen nest.

Zij broedt voornamelijk in verlaten kraaien- en eksternesten. Nadat we de kwajongens een flinke berisping hadden gegeven vertrokken ze. Waarheen nu met de jonge vogels, immers het nest was verwoest. Mijn vrouw stelde tenslotte beslist, 'die brengen wij groot, misschien lukt het'.

Wij hadden namelijk reeds vele gewonde, in de steek gelaten vogelkinderen met succes grootgebracht. In de warme keuken werden onze pleegvogels in een oude met loof en hooi uitgeruste doos gezet. Mijn vrouw zette zich met onemdig geduld aan het voeden van kleine stukjes vlees van dode kuikens, die ik in allerijl van een kippenboer had gekregen. Uren verstreken, tot de spanning gebroken was. Toen lieten de jongen zich het voor met een lucifer diep in de strot steken en ze werkten het naar binnen. In de eerste twee weken voer-

den wij onze beschermelingen afwisselend overdag om de twee uur en 's nachts maar tweemaal. De grappige diertjes gedijden prachtig en hadden ons kennelijk als vogelouders geaccepteerd. Na vier weken hielden ze het in de doos niet meer uit. Ik bouwde achter het huis in de tuin, een grote volière waarin wij de vogels plaatsten teneinde ze op het leven in de vrijheid voor te bereiden.

Al gauw namen ze grotere voedselstukken zelfstandig tot zich. Wij vergrootten de voedselvoorziening met in onze boerderij gevangen muizen, die in toenemende mate werden gevoerd.

Al gauw maakten de uilen zich zelfstandig meester over dode dieren. Weken verstreken. Wij hadden veel vreugde van ons gevederde kroost die ons in ons doen en laten wanneer wij in de tuin bezig waren oplettend in de gaten hielden. Intussen hadden de uilen een mooi vederkleed gekregen en ook geleerd levende muizen, die ik in de volière gaf, te vangen.

Wij hielden onze lievelingen, die wij Stan en Olli noemden, nog een korte tijd in gevangenschap.

Toen kwam de dag, waarnaar wij met steeds zwaarder gemoed tegenopkeken, om ze los te laten. Langer wilden wij ze niet van hun vrijheid beroven.

Van te voren deden we ze nog een ring om en lieten ze los aan de bosrand, op de plek waar we ze voor de eerste keer, onder dramatische omstandigheden, ontmoet hadden. Misschien komt er nog eens een wederzien.

Aan de groene ringen zullen we ze herkennen.

osel

De

Kleurkanaries

Mutant en probleemvogel

In het broedseizoen 1978 ontdekten wij, mijn vriend Toon Persoon uit Poeldijk en ik, uit een kweekpaar Phaeo-ivoorman en zilverbruine split inopop, een jong in het nest met een duidelijk afwijkende kleur. Beigebruin met zwarte ogen. Na de jeugdruï verdween het bruin. Een beigeachtige kleur bleef over, te vergelijken met de gewone isabelkleur. 't Verschil was de zwarte oogkleur. We hebben met deze vogel verder gekweekt en de afwijkende kleur bleek te vererven.

Er was dus sprake van een mutatie. De jonge vogels waren steeds beigebruin, waarvan het bruin tijdens de jeugdruï verdween.

Gezien de verschijningsvorm van de mutatie, waren wij beiden in twijfel, wel of niet doorgaan met de kweek. Voordat je het weet heb je een aantal splitvogels waar je bijna geen kant mee op kunt. Na onderling overleg besloten wij door te gaan en de mutatie over groen te gaan kweken. De resultaten waren van dien aard dat wij toch meer interesse kregen om met de mutant verder te gaan kweken. Wij verkregen de eerste groene, zogenaamde volfactorige, mannen die uiteraard split voor bruin waren.

Wij gingen vooruit, de verschijningsvorm kreeg wat meer gestalte doordat de pigmentstreepjes wat meer verzonden lagen in de rugbevedering. Kortom de vogels werden mooier.

In het broedseizoen van 1980 kreeg ik uit een mutantman (z.g. groenvolfactorig) gepaard aan een klassieke groene pop het volgende resultaat: Het eerste nest gaf drie jongen, twee klassieke groene mannen split mutatie en een mutantpop. Het tweede broed gaf vier jongen, twee groene mannen en twee mutantpoppen. De mutanten noemden wij volfactorig. Voor ons was deze gang van zaken een bewijs dat de mutant geslachtsgebonden vererft.

Tot mijn grote verbazing ging in het na-jaar, een naar mijn mening mutantpop zingen. 'n Man ??? Ondanks dat wij elkaar goed kennen en voldoende contact met elkaar hebben, ging het mij net te ver om mijn vriend in kennis te stellen van deze ervaring. Het zou lijken of mijn huiswerk niet klopte.

1982 was voor mij een pechjaar, door drukke werkzaamheden in de bloembollencultuur kon ik onvoldoende aandacht besteden aan de kweek. Gelukkig had mijn vriend uit Poeldijk dat jaar wat meer geluk. Hij kweekte mooi volfactorige (groene) mannen, die mogelijk split voor bruin waren, eveneens mooie klassieke goudgroene mannen split voor de mutantfactor. Er werden ook, volfactorige, mutantpoppen geboren.

door P.J. van Went

Intmiddels had ik terloops mijn vriend verteld van de zingende pop, welke inderdaad een man bleek te zijn. Ik kreeg het idee dat hij dacht dat ik mij schromelijk vergiste.

Na onderling overleg besloten wij, middels uitwisseling van kweekvogels en volgens plan, in het broedseizoen 1983 de zaak op een rijtje te zetten. We hadden nu de beschikking over voldoende kweekmateriaal en hadden afgesproken om wederom zoveel mogelijk over groen te kweken en in hoofdzaak pasten wij de volgende paring toe: Volfactorige (groene) mannen aan klassieke groene poppen. Wat schetst mijn verbazing, toen kort geleden mijn vriend mij vertelde dat ik gelijk had. Hij had uit de genoemde paringen meerdere mutantmannen vliegen. Volgens de regels van de geslachtsgebonden vererving zouden de volfactorige jongen, poppen moeten zijn. Na controle bij mijn vogels bleek dit ook het geval te zijn. Hoogst merkwaardig, dat uit groene mannen

split mutant gepaard aan klassieke groene poppen, volfactorige mannen en poppen kunnen worden geboren.

Een ander opvallend feit is, dat uit een bepaalde combinatie wat jongen zijn geboren met een afwijkende bijkleur ten opzichte van de normale gele vetstofkleur.

Intussen had mijn vriend contact opgenomen met de gespreksleider van de keurmeestersgroep West A., die verzocht ons met de mutanten op zaterdagmiddag 27 augustus 1983 aanwezig te zijn op de vergadering in Ridderkerk. Ik moet hierbij vermelden dat wij door de heren J. Kuiper en H.J. Veerkamp en de aanwezige keurmeesters hartelijk werden ontvangen. Nadat onze mutanten over de tafe, waren gegaan en naar hun verschijningsvorm werden beoordeeld en van commentaar voorzien, bleek het uiteindelijke resultaat voor ons beiden wat teleurstellend. De mutanten werden als te moeilijk herkenbaar afgewezen. Op mijn vraag 'Is het een mutant ja of nee?', erkende men dat het onmiskenbaar een mutatie is, maar als zodanig niet aanvaardbaar. Kortom teveel problemen voor de keurmeesters. Maar om de deur bij voorbaat te sluiten voor deze nieuwe ontwikkeling in de kanariesport gaat mij toch wel wat ver. Gezien de resultaten hebben wij beide besloten door te gaan met de kweek van deze mutatie. 'n Mutatie waarvan wij nog andere verwachtingen hebben, wij weten nog lang niet wat deze (nieuwe) factor ons gaat brengen.

Het zou bijzonder jammer zijn als deze mutatie met zijn merkwaardige verer-

ving verloren zou gaan. Je kunt van de stelling uitgaan hoe gaat z'n kleur eruit zien, je zou ook kunnen zeggen wat zit erin?

Wij hebben nog te weinig overzicht van de eventuele mogelijkheden om deze (nieuwe) factor te gaan gebruiken. Een en ander, en meerdere vragen, gaf mij redenen de heer Veerkamp te verzoeken om de vogels bij mij te komen bezichtigen. Dit is inmiddels gebeurd waarvoor ik hem zeer erkentelijk ben. Hij heeft met meer dan gewone belangstelling onze vogels bekeken en was van mening dat wij hierover zeker nog niet uitgesproken zijn.

Het geeft ons vertrouwen om door te gaan met de kweekmogelijkheden van deze mutatie en met wat geduld zal de herkenbaarheid en erkenning wel komen.

Naschrift

Het is een opvallend feit dat mutaties bijna nooit alleen komen. Na de mutaties, pastel, opaal en satinet is er lang geen sprake geweest van nieuwe kleurmutaties. Sinds enkele jaren hebben we drie nieuwe mutaties vast kunnen stellen. En voor het eerst is een van deze mutaties een zogenaamde **plus** mutatie. Het betreft een mutant uit Frankrijk in de groene serie. Een kleur ontstaan in een oranje-rood-bronzen stam. Deze mutant laat een zeer sterke verzwarting zien van pootjes, nagels, snavel en huid. In en in glanzend, diepzwart, alsof het gepoetst is. De factor is zover mij bekend, **recessief** en vererft **onafhankelijk** in de groene serie. De kweek is alleen succesvol indien één of beide partners split is voor deze zwartfactor. De factor wordt genoemd: **'Super-oxydatie'**.

Een andere mutant ontstaat bij meerdere kwekers, echter aangepakt en verder ontwikkeld door Jan de Mol uit Eersel, is in zijn 'volheid' duidelijk herkenbaar in haar verschijningsvorm.

Opvallend bij deze mutant is de **variatiebreedte** in de verschijningsvorm. Gemakshalve noem ik deze vogel een 'omgekeerde ino'.

De kwekers van deze vogels gebruiken de uit Frankrijk afkomstige naamgeving **'centraal melanine'**.

Dit duidt op de ligging van de melanine tegen de schacht. Afhankelijk van het genotype van de mutant is dat duidelijk te zien. Bij de bruine variatie ligt bruinmelanine dicht tegen de schacht gegroepeerd en de top van contourveren is voorzien van bruin. Zo op het oog zou je de conclusie kunnen trekken dat het een combinatie is van de satinetfactor en inofactor en wel om de volgende reden: bij de satinet ligt de melanine tegen de schacht, de top van de contourveer is vrij van melanine. Bij de ino, als voorbeeld de phaseo-ino, zijn de toppen van de contourveren, vooral in het rugdek, voorzien van bruin-feomelanine.

De kweek met de 'centraal melanine' mutant heeft uitgewezen dat de satinetfactor hier niets mee te maken heeft. Een wat beter gefundeerde conclusie, gestoeld op de kweekpraktijk, is de verbondenheid, de koppeling met de inofactor. Het zou een multiple allelomorfie kunnen zijn. Dat wil zeggen toestandverandering van een factor waardoor een andere verschijningsvorm ontstaat.

De vererving van deze factor geeft aanwijzingen in die richting. Zeker is het dat de 'melanine centraal' factor **recessief** is en **onafhankelijk** vererft. Een voorzichtigte veronderstelling is, dat deze mutant in de bruin- en agaatserie een verfraaiing zal geven in de ons bekende kanariekleuren.

Ik wil heel duidelijk stipuleren dat ik de naamgeving, zover hier dan sprake van is, niet bepaald aanspreekbaar vindt.

De mutant van Toon Persoon en Piet van Went is een vogel die ontzettend veel vragen opwerpt. Vooreerst heb ik respect voor beide liefhebbers dat zij 'doorzetten' om de mutant te verfraaien, te veredelen, zodat het geen probleemvogel maar een kijkvogel wordt. Nu ik tientallen van deze vogels heb gezien, heb ik twee opvallende kenmerken vast kunnen stellen.

Ten eerste, de pastelbruine kleur van veel exemplaren en de typisch gele bijkleur met ivoorachtige kleuruanceering.

Ten tweede dat de vogels die met 'groen' worden betiteld, totaal alle kenmerken missen die je bij een groene kanarie vast kunt stellen. Een ander opvallend feit is, dat de inofactor hier mogelijk ook weer in het geding is. Heel voorzichtig neig ik naar de veronderstelling dat ook dit weer een multiple allelomorfie van de inofactor is.

Gezien de vaststelling van beide kwekers, dat uit een factorige man x klassieke pop zowel mutanten als klassieke jongen worden geboren, zou hier sprake zijn van een **dominante** factor die **onafhankelijk** vererft. Dit gaat echter niet helemaal op. Want, bijv. de paring van een **dominant** witte maal geel geeft in beide geslachten dominant witte en gele jongen.

Maar we hebben hier te maken met een vetstofkleur en de vogels uit het Westland zijn pigmentvogels. In het kader van deze kanttekening zou het te ver voeren om veronderstellingen, mogelijkheden enz. te publiceren. Zoals ik al meer geschreven heb, onze voorstelling van zaken is bijna altijd anders als de werkelijkheid. In elk geval is er veel nieuws onder de zon en zeker de moeite waard deze ontwikkelingen op de voet te blijven volgen. Het zou weleens een revolutionair gebeuren kunnen zijn, waarbij sommige hypothesen, stellingen, verouderd blijken te zijn maar ook heel veel bevestigen wat nu nog een veronderstelling is. Laten we vooral met de 'naamgeving' van de nieuwe mutant voorzichtig zijn. Iets wat zwart is geen wit gaan noemen.

Het zou weleens noodzakelijk kunnen zijn om vastgeroeste begrippen los te laten. Dus geen groen tegen iets zeggen waarbij we met de beste wil van de wereld de groene kanariekleur niet in kunnen herkennen.

We hebben al iets losgelaten, namelijk de verschijningsvorm satinet. We duiden deze mutant ook niet aan met bijv. isabel-satinet of agaatsatinet, ondanks dat deze genotypisch zo kunnen zijn.

Al met al kunnen we stellen dat in het rijke kleurscala van het fenomeen kleurkanarie wederom een stukje geschiedenis wordt gemaakt dat we op de voet zullen blijven volgen.

H. J. Veerkamp

De
Eersel

Over het keuren van tropen etc. 2

Keursysteem:

Natuurvogels zullen hoofdzakelijk gekeurd worden naar de konditie waarin deze verkeren. De lichamelijke konditie, maar ook de konditie waarin de bevedering verkeert, zullen hier de doorslag geven.

Kultuurvogels zullen zwaarder beoordeeld worden onder de rubriek 1 bij formaat, model en houding. In de rubrieken 3 en 5 kunnen de kultuurvogels in het algemeen iets soepeler beoordeeld worden.

Veranderingen maken het keurbriefje ten alle tijden ongeldig.

Keurtechniek:

Formaat: De ideale vogel is geen kleine vogel en moet voor zover er een standaardmaat is omschreven hieraan voldoen. Het formaat wordt gemeten, tussen de snavelpunt en staartpunt.

Model: Onder model wordt verstaan, de onderlinge lichaamsverhouding die ten opzichte van elkaar niet storend mogen werken. Het model kan storend worden beïnvloed door een te grote of kleine lengte, puntige of bolle borst, uitgezakt onderlijf of een afwijkende ruglijn. Ook het model van de schedel moet in deze rubriek worden beoordeeld.

Houding: Elke vogel moet een perfecte uitgebalanceerde houding aannemen. De stand van de vogel ten opzichte van het vertikaal is bijzonder belangrijk, maar ook het voldoende hoog op de poten staan. Een vogel die door de poten gezakt op de stok hangt kan geen goede houding tonen. Ook de houding van de vleugels moet in deze rubriek worden beoordeeld, evenals de dracht van de staart.

Konditie: Een goede lichamelijke konditie is een eerste vereiste. Wanneer een vogel niet in konditie is, zal deze nooit voor een hoge puntenwaardering in aanmerking mogen komen. Hoewel de konditie van de bevedering in een andere rubriek moet worden beoordeeld, spreekt het voor zich dat bij ernstige ge-

breken aan de bevedering de te beoordelen vogel ook in de rubriek konditie zal moeten worden gestraft. Het missen van één of meer nagels of tenen wordt op de eerste plaats gestraft in de rubriek poten en snavel. Maar ook in dat geval zal in de rubriek konditie moeten worden gestraft. Ook de reinheid van de poten wordt op de eerste plaats in de rubriek poten gestraft, maar kalkpoten worden naar gelang de ernst van de fout ook in konditie gestraft.

Poten: In deze rubriek beoordelen wij alleen het hoorngedeelte en niet de kleur. Op de eerste plaats moeten de poten worden gecontroleerd op het aanwezig zijn van alle tenen en nagels. Maar ook de stand van de tenen en nagels wordt in deze rubriek beoordeeld, evenals de reinheid van de poten. Het aantal te geven strafpunten voor het missen van één of meer nagels is als volgt. Het missen van één nagel min 2 punten bij poten, en min 1 punt bij konditie. Het missen van meer dan één nagel wordt in de rubriek konditie gestraft met 1 punt extra per ontbrekende nagel.

Het aantal te geven strafpunten voor het missen van één of meer tenen is als volgt. Het missen van één teen min 3 punten bij poten en 1 punt bij konditie. Het missen van meer dan één teen 1 punt extra bij konditie per ontbrekende teen.

Deze regeling is van kracht voor alle vogels, ook de standaardvogels!

Omdat er bij de grasparakieten geen rubriek poten op het keurbriefje staat wordt het missen van tenen cq. nagels hier gestraft onder konditie, het aantal te geven strafpunten blijft gelijk.

Voor kalkpoten wordt minimaal min 1 punt gestraft onder poten. Naar gelang de ernst van de fout, ook straffen onder konditie.

Snavel: Ook in deze rubriek wordt alleen het hoorngedeelte beoordeeld, niet de kleur. Vooral bij kultuurvogels kan het voorkomen dat zich in de vorm

van de snavel afwijkingen vertonen. De kleur van de snavel wordt beoordeeld in de rubriek kleur, deze regeling is van kracht voor alle vogels, ook standaardvogels.

Bevedering: Een gaaf en strak gedragen verenpak is bepalend voor de goede kwaliteit van een TT vogel. In deze rubriek wordt op de eerste plaats het compleet zijn van de bevedering beoordeeld, maar ook slijtage van de veren. Vuile bevedering moet ook streng worden gestraft. Bij ernstige kaalheid zal niet alleen bij de bevedering worden gestraft, maar ook bij de kleur, tekening en konditie. Vuile aarsbevedering wordt gestraft onder konditie, omdat hier sprake is van een niet optimale lichamelijke konditie.

Kleur en kleurregelmaat: In deze rubriek beoordelen wij de kleur van de hele vogel inclusief de kleur van de poten en snavel. Het gaat om de juiste (standaard) kleur, de juiste kleurdiepte en kleurregelmaat.

Tekening: Op de eerste plaats moet de tekening, voor zover omschreven in een standaard, voldoen aan de standaardeisen. Voor zover niet omschreven, moet worden gestreefd naar een symmetrische tekening die scherp is omlind. Ook de juiste kleur van de tekening wordt onder deze rubriek beoordeeld.

Maximum te geven punten: Volgens het keurbriefje zou elke vogel 100 punten kunnen betalen. Een ieder zal begrijpen dat dit maximum eigenlijk nooit te behalen is. Wanneer kunnen we spreken van volmaakt? Daarom gaan we in de praktijk niet uit van 100 punten, maar van maximum 92 punten. *Als in deze richtlijnen of in de standaard wordt gesproken over puntentrek dan is het altijd van het maximum te geven punten, dus van de punten die als totaal 92 geeft.* Bij het beoordelen van vogels dienen we uit te gaan van 89 punten voor een normale vogel, een vogel zonder opvallende minpunten of opvallende pluspunten.

Sociaal gedrag bij vogels

Prof. Dr. Anthonie Stolk

Sociaal gedrag blijkt onder bepaalde omstandigheden duidelijk van voordeel te zijn. Geen wonder eigenlijk, want als dit niet het geval was, dan legden de dieren dit niet aan de dag. Zo wordt ook bij de vogels sociaal gedrag aangetroffen.

Leven twee of meer dieren samen (werkelijk samen dan), spreken we van **sociaal gedrag**. In het algemeen kunnen de dieren elkaar helpen en blijken ze in de praktijk ook inderdaad te doen. Dit geldt niet slechts in het dierlijk maar tevens in lichamelijke en zieleleefingen wijzen uit dat ook bij deze organismen (zowel plantaardige als dierlijke) zich sneller vormen/vuldigen en beter groeien, wanneer ze in grote aantallen voorkomen. Gaat het een populatie in een bepaald water goed, dan blijkt het door dit massa-effect steeds beter te gaan en worden hun aantallen werkelijk al spoedig astronomisch groot. Bevruchte eitjes van zeeëgels (van *Arbacia lixula* bijvoorbeeld) kunnen sneller in grotere groepen tot ontwikkeling worden gebracht dan in groepen van een beperkte omvang. Voor het zaad van zeeëgels geldt overigens dezelfde regel, want komt dit in een behoorlijke dichtheid in het zeewater voor, dan leeft het langer en houdt ook langer zijn bevruchtingskracht dan wanneer de zaadcellen afzonderlijk in het zeewater aanwezig zijn. Met een kleine variatie zou men: **één zaadcel geen zaadcel** kunnen zeggen. Zou het ons bij dit eenvoudige begin dan moeten verwonderen dat bij de hogere dieren die onderlinge samenwerking eveneens van kracht is en dat we bij bepaalde insecten, zoogdieren en de mens een duidelijke sociale neiging kunnen onderkennen en dat in dit opzicht ook door de vogels (want die interesseren ons vogelliefhebbers natuurlijk in het bijzonder) zeker geen uitzondering wordt gemaakt. Concurrentie tussen individuen mag dan nuttig zijn voor de soort en met het oog daarop tot een speciale instinctieve neiging zijn geworden, maar van een nauwe samenwerking in groepsverband kan ongetwijfeld hetzelfde worden gezegd.

Nog wat voorbeelden uit de praktijk. Bij vogels die in kolonies tot voortplanting komen, wordt gewoonlijk met meer succes gebroed en worden meer jongen groot gebracht als de kolonie een zekere omvang heeft bereikt. Is de groep zeer klein (als gevolg van afname van een grote kolonie of van een nieuwe vestiging), dan blijft het broeden vaak ieders de noden en heeft men daarbij soms last van uitvalgeen. Het is door eerdere ervaringen bevestigd dat de individuen van een grote kolonie beter en beter tot voortplanting komen en wordt de hele voortplantingscyclus ook beter doorlopen. Bij het kweken van bepaalde soorten in volières speelt dit zogenaamde **massa-effect** ook een belangrijke rol. Bij bepaalde probleemsoorten (soorten die in gevangenschap moeilijk tot voortplanting kunnen worden gebracht) raad ik de kwekers al sinds jaar en dag aan om zo'n kweekpoging met enige paartjes tegelijk in te zetten, maar dan natuurlijk wel in een volière met voldoende ruimte, zodat de dieren niet door elkaar gehinderd kunnen worden. Niets is bij de voortplanting immers vervelender dan zich niet zelf kunnen zijn. Bij het onverwachts uitsterven van vogelpopulaties, waarbij de aantallen al jarenlang een gevaarlijke teruggang laten zien, blijkt dit **massa-effect** ook in het geding te komen. Van de noordamerikaanse wilde trompetkraanvogel *Grus americana* waren in het najaar van 1960 alleen nog maar in gevangenschap levende dieren bekend en zesendertig in het veld, volledig beschermd natuurlijk. Een kleine ramp en zo'n soort is tot uitsterven gekomen.

De samenhangende aanval op een roofvijand wordt prachtig in de meeuwenkolonie gedemonstreerd. Ieder die

wel eens door een zee-eendijkkolonie *Larus argentatus* is gelopen, weet dat van maar al te goed mee te praten en soms zijn de telkens herhaalde aanvallen zo fel, dat men om bij zo'n duikvlucht een verwonding van de hoofdhuid met zo'n krachtige snavel te voorkomen, een boven het hoofd uitstekende tak of stok in zijn kraag moet steken. Op die manier zijn de woedende dieren dan nog wat op een afstand te houden.

Grauwe ganzen *Anser anser* vliegen in V-vormige vliegformaties, waarbij alle individuen eenzelfde rol spelen. Overduidelijk is dat de vogels die voer en die moet dan ook regelmatig van plaats wisselen met een ander niet vliegende gans.

Dichte vliegformaties zoals spreuwen *Sturnus vulgaris* die kunnen laten zien, blijken een uitstekende afweer tegen roofvijanden (slechtvalken *Falco peregrinus* bijvoorbeeld) te vormen. Men vliegt dan zo dicht bij elkaar, dat de dieren als het ware één lichaam vormen, dat bij botsing voor zo'n roofvogel zeer zeker funest kan zijn en hem in elk geval een flinke verwonding kan bezorgen. De techniek van de roofvogel is het met de klauwen grijpen van een afzonderlijke vogel en het is dan ook niet voor niets dat de op buit beluste rover een vogel uit de groep tracht los te maken, wat hem soms door omzichtig en uiterst behendig manoeuvreren gelukt. Dan kan ook nog voedsel dat door één vogel van de groep wordt gevonden, door alle individuen daarvan worden gebruikt, wat natuurlijk een bijzonder efficiënte handelwijze betekent.

Kauwen hebben een duidelijk sociaal systeem dat op elkaar domineren is gebaseerd. In de groep blijkt een diepge-

worteld, pikende te krijgen. Wanneer de dieren op grond van runderlingen, veldmetingen precies hun plaats in de hiërarchie weten. Overigens blijken laagrangige kauwen bijzonder verdraagzaam ten opzichte van de onder hen geplaatste dieren te zijn, zulks in tegenstelling tot wat men bij kippen krijgt te zien. Bij kauwen is het regel dat voor langere tijd (soms zelfs voor het leven) paren worden gevormd. Neemt een hoograngige man een laagrangig vrouwtje tot partner, dan wordt ze onmiddellijk tot partner van zijn dienaar verheven. Het is gebruikelijk dat de man is hij de uitgezeten partner, om waar hij maar kan de orde in de groep te handhaven. Zo kiest zo'n kauw de zijde van de verliezer en op die manier kunnen ruzies snel worden beëindigd.

In de praktijk blijken de meeste conflicten betrekking op de nestplaatsen te hebben. Als gevolg daarvan worden door het algemene gezag de nesten van laagrangige individuen beschermd en wordt het voortplantingssucces van de hele kolonie op die manier daadwerkelijk bevorderd.

Zwarte voorwerpen (een damestas bijvoorbeeld of een hoop witte stuk papier) kunnen de vogels van angst opwekken, omdat ze denken dat dat kan dat men een soortgenoot of een jong aanvalt. Gemeenschappelijk kan de hele troep de vermeende boosdoener aanvallen, die dan van links en rechts pikken krijgt uitgedeeld. Pakt met een

onbevederde jonge kauw op, dan is er vaak een grote hand. Doet men dit echter met een gedeeltelijk bevederd jong dat nog onvoorzichtig genoeg buiten het nest begeert, dan zijn niet alleen de ouders, maar ook elk lid van de broedkolonie onmiddellijk agressief reageren. Een bewegend zwart voorwerp in de hand wordt nu eenmaal gelijk gesteld met een soortgenoot in nood. Elke kan dan onvoorwaardelijk mee te doen aan de ingezette reddingsactie om de gedupeerde collega zo snel mogelijk te bevrijden. De hele handeling blijkt nog een niet te onderschatten voordeel te hebben, daar elk lid van de kolonie immers precies kan leren wie nu eigenlijk de vijand moet worden bevestigd. Dit opzet wordt dus kenmerkend voor de manier op de jongen wordt gedragen. Bovendien kan door deze hele actie aan vijanden een akker van kauwen worden bijgebracht, zo is de trant van: dat zijn weerbare basies, het is beter om hen voortaan maar uit de weg te gaan en niet voor de voeten te lopen.

Bovendien leren jonge vogels het individu kennen, waartegen de karakteristieke ratelende alarmroep wordt gericht en op die manier wordt deze als hand van de vijand aangemerkt. Het is gebruikelijk dat het zwarte voorwerp

op dat ogenblik al dan niet wordt gedragen. Als het ware spelenderwijs wordt de kennis, de ervaring voor elke dag doorgegeven. Dit doorgeven van informatie met betrekking tot roofvijanden wordt eveneens bij andere sociaal levende vogelsoorten aangetroffen en men heeft daarvoor dergelijke doelmatige systemen ontwikkeld. Men moet wel aannemen dat deze in een verleden min of meer noodvallig zijn ontstaan en dat ze bij gebrek aan de informatie in de loop der tijden tijdens het evolutieproces zijn geperfectioneerd, zoals dit bijvoorbeeld bij de spechtvink *Camarhynchus pallidus* van de Galápagos-eilanden, die met een cactusdoorn of (soms bijgewerkt!) takje de door hem in boomschors gehakte gangen sondeert om op die manier insecten en hun larven naar buiten te krijgen en die na het vallen van de doorn te bemachtigen. Ook de mytische aas- of kringvogel *Neopitton percnopterus* kan in dit opzicht een goede getuige met het oog op zijn opzienbare prestatie om met behulp van stenen de harde hollen baren van struisvogels *Struthio camelus* te openen en zich vervolgens aan de voetzame inhoud te goed te doen. En dan sommige prielvogels *Ptilonorhynchidae* natuurlijk niet te vergeten, waarbij de mannetjes van de oostaustralische satijnvogel *Ptilonorhynchus violaceus* en geelkoprieltvogel *Sericulus chrysocephalus* een kwast van respectievelijk boomschors en een bosje bladeren gebruiken om het kuiltje, voor het

use!

vrouwje vervaardigde priel met een soort groen- of blauwachtige verf een mooi kleurtje te geven.

De kauwen leren ons dat de onderlinge samenwerking bij de hogere dieren heel wat ingewikkelder is en meer georganiseerd dan bij de lagere, waarbij dikwijls niet meer dan een soort groepsvorming wordt aangetroffen. De dieren kennen elkaar dan evenmin als pissebaer onder een steen en men is geneigd om in zo'n geval van **anonyme groepen** te spreken. Een echte gemeenschap is dit echter niet, zoals blijkt bij anarchie (en dat is het inderdaad eigenlijk) in het geheel niet mogelijk te zijn.

Overal zijn wetten en regels nodig om het geheel volkomen operationeel te maken en het maakt hierbij eigenlijk geen enkel verschil of het om een instinctief-georganiseerde, uiterst ingewikkelde insektengemeenschap gaat dan wel om een sociale vogelmaatschappij of een menselijke samenleving.

Bij kippen werd in dit opzicht heel wat baanbrekend onderzoek verricht en daarbij is men ook tot het begrip **pik-rangorde** gekomen. De totaliteit van de groep wordt daar door een strenge organisatie in stand gehouden. Is een groep uit hennen samengesteld, die in het geheel niet met elkaar bekend zijn, dan zijn krachtmetingen, ruzies en gevechten werkelijk aan de orde van de dag. Daar de overwinnaars van die kampspelen elkaar weer tot tegenstander kiezen ontstaat op een gegeven moment een rangorde. Die ruzies bestaan voor het merendeel uit pikken naar kop en schouders van de rivaal en met het oog hierop is men tot de term **pikorde** gekomen. Bestaat een groep reeds geruime tijd, dan is die rangorde aanwezig en is er een leider die alles voor het zeggen heeft. Onder hem staat zijn adjudant, die in het laatste gevecht door hem werd verslagen, in de finale zogezegd hij pikt naar de rest en kan zelf slechts door de leider worden gepikt. Aan het eind van de reeks staat een kip die zelf

niemand pikt, dus wel door alle andere collegas wordt gepikt.

Overigens kan de pikorde ook stand door een rechte lijn worden uitgedrukt. Zo kan het heel goed voorkomen dat kip **D** wordt gepikt door de kippen **A** en **C**, maar zelf naar kip **B** pikt.

Nu zijn er ook groepen die uitsluitend uit henen bestaan, maar hun organisatie blijkt heel wat ingewikkelder en minder regelmatig te zijn. Als algemene regel kan men stellen dat in gemengde groepen elke haan de meerdere van alle hennen is. Doorgewinterde feministen krijgen hier ongetwijfeld de schrik van hun leven, maar het is toch werkelijk zo geweest dat de hennieren van de man over het vrouwtje voor een succesvolle voortplanting is vereist. In de gemengde hennen trossen vrijwel altijd de meest succesvolle moeders tegen, in het algemeen zijn hoograngige henen vader van meer kuikens in een groep dan laaggeplaatste henen. Overigens voelen hoograngige hennen zich maar weinig aan de henen ondergeschikt. De ideale vrouwelijkheid is verbonden met het zich ondergeschikt kunnen maken en met een uitgesproken toegeeflijkheid, terwijl de ideale mannelijkheid daarentegen op domineren, zelfvertoon en agressie berust.

Het is niet absoluut nodig dat de leider van de groep een haan of een kip is, die een hoge plaats in de rangorde bezet. Zo kan bijvoorbeeld een laaggeplaatste dikwijls de leiding overnemen, als de groep zich in beweging begeeft. Wij mensen hebben ook (in het verenigingsleven bijvoorbeeld) functionarissen voor verschillende doeleinden, waarbij als het goed is de één zich niet of zo min mogelijk met de werkzaamheden van de ander bemoeit.

Bij gemengde groepen blijken kippen zeker de leider dan henen te zijn. De leider is (eigenlijk per definitie) tot het banen van eigen wegen in staat, terwijl de anderen te doen heeft dan zonder meer te volgen. Door dit laatste wordt het groepsverband weer in stand gehouden. Misschien wel de belang-

rijkste taak van de leider is dat het groepsverband zo goed mogelijk in stand wordt gehouden. Is de leider te ver voortuit getrokken zal deze wachters van de groep achter hem of naar hem toe moeten lopen, zo niet het onderspit in een veldtocht raken en met het verhoogde verlies risico's van onderdrukking. Wel staat het duidelijk met onafhankelijkheid in verband.

Is een groep uit jonge henen samengesteld, dan trachten de hooggeplaatste dieren met laaggeplaatste hennen te paren. In uitsluitend uit hennen bestaande groepen blijken de dominerende vrouwtjes de mannenrol ten opzichte van laagrangige individuen te spelen. Per injectie toegediende geslachtshormonen maken het voor een laaggeplaatste hen mogelijk om een hogere plaats in de rangorde bereik te bereiken. Als gevolg daarvan zal deze hen meer bij de henen gerangschikt worden, in dit opzicht wel van een zekere populariteit kan spreken.

Aan een sociaal verband kunnen voordelen zeker niet worden ontzegd. Ze zijn ongetwijfeld in een grotere stabiliteit in de groep gelegen, die duidelijk tot uitdrukking komt bij het functioneren van de groep als geheel. Is de rangorde in een groep kippen eenmaal gevestigd, dan schijnen de dieren zich behaaglijker te voelen dan in groepen waar het sociaal verband nog mijlenver te zoeken is. Bovendien zijn de dieren in betere conditie, worden er belangrijk meer eieren gelegd en uiteraard ook meer kuikens grootgebracht.

De kans dat een individu een gevaar signaleert en als alarm een waarschuwingsteken geeft, is in een willekeurige groep vogels altijd veel groter. De voordelen van het sociale leven zijn dan ook zeker niet mis te verstaan.

De

Goudbruin

Kleurkanaries: klassieke kleuren 2

door Tom Gruiters Foto: Wim Spijker

Vorige keer hebben we de kleuromschrijving gegeven van de klassieke goudkleuren. Deze keer bespreken we de vererving.

Vererving

Als we de twee nu besproken groepen kleuren onderling gaan paren, zien we in grote lijnen dezelfde uitkomsten als toen we groen, bruin, agaat en isabel onderling paarden.

Schema van vererving

	Man	Pop	Jonge mannen	Jonge poppen
1.	goudgroen	groen	} → goudgroen, groen	goudgroen, groen
1a	groen	goudgroen		
2.	goudgroen	bruin	} → g.gr./br., gr./br.	goudgroen, groen
2a	groen	goudbruin		
3.	goudgroen	agaat	} → g.gr./ag., gr./ag.	goudgroen, groen
3a	groen	goudagaat		
4.	goudgroen	isabel	} → g.gr./br./ag./is.	goudgroen, groen
4a	groen	goudisabel		
5.	goudbruin	groen	} → g.gr./br., gr./br.	goudbruin, bruin
5a	bruin	goudgroen		
6.	goudbruin	bruin	} → goudbruin, bruin	goudbruin, bruin
6a	bruin	goudbruin		
7.	goudbruin	agaat	} → g.gr./br./ag./is.	goudbruin, bruin
7a	bruin	goudagaat		
8.	goudbruin	isabel	} → g.br./is., br./is.	goudbruin, bruin
8a	bruin	goudisabel		
9.	goudagaat	groen	} → g.gr./ag., gr./ag.	goudagaat, agaat
9a	agaat	goudagaat		
10.	goudagaat	bruin	} → g.gr./br./ag./is.	goudagaat, agaat
10a	agaat	goudbruin		
11.	goudagaat	agaat	} → goudagaat, agaat	goudagaat, agaat
11a	agaat	goudagaat		
12.	goudagaat	isabel	} → g.ag./is., ag./is.	goudagaat, agaat
12a	agaat	goudagaat		
13.	goudisabel	groen	} → g.gr./br./ag./is.	goudisabel, isabel
13a	isabel	goudgroen		
14.	goudisabel	bruin	} → g.br./is., br./is.	goudisabel, isabel
14a	isabel	goudbruin		
15.	goudisabel	agaat	} → g.ag./is., ag./is.	goudisabel, isabel
15a	isabel	goudagaat		
16.	goudisabel	isabel	} → goudisabel, isabel	goudisabel, isabel
16a	isabel	goudisabel		

Opmerkingen bij dit schema:

- Zoals gezegd zien we eigenlijk **dezelfde uitkomsten** als bij de onderlinge paring van groen, bruin, agaat en isabel.
- We zien dat het **niets uitmaakt of de man of de pop de goudtint heeft**; de uitkomsten blijven gelijk. Dus uit paring 1 en 1a komen dezelfde kleuren, uit no. 2 en 2a enz.
Wel is het zo, dat in de praktijk blijkt dat een goudgetinte pop maai een niet-goudgetinte man verhoudingsgewijs meer goudgetinte jongen oplevert dan bij de paring goudgetinte man maai niet-goudgetinte pop. Dus bij paring 1a meer dan bij no. 1, bij 2a meer dan bij 2 enz.
- Ook zien we weer **split-mannen** verschijnen. Of eigenlijk zien we dat niet, maar we weten het, want een split-man vererft ook een of enkele kleuren die hij uiterlijk niet toont. Dat weet u ondertussen al.
- Onze bijzondere split-mannen, de z.g. **passe-partoutmannen** zien we ook weer bij enkele paringen ontstaan: no. 4, 4a, 7, 7a, 10, 10a, 13, 13a.
- Natuurlijk zijn al deze paringen weer **alleen als voorbeeld** genomen om te laten zien welke kleuren we kunnen verwachten. Het is niet zo, dat deze paringen altijd geschikt zijn om goede tentoonstellingsvogels te fokken.

Eigenlijk zouden we het nog sterker moeten zeggen: past u de paringen uit dit schema toe, b.v. goudgroene man maai groene pop, en voldoen beide vogels aan de kleuromschrijving die geldt voor zowel goudgroen als groen, **dan folkt u waarschijnlijk geen enkele goede t.t.-vogel!**

Nou zult u zeggen: een mooie boel! Wat moet ik dan doen en hoe komt dit? De reden hiervan hebben we tot nu toe nog niet besproken.

Een tweetal ervaringen met Emblema picta's

Ze komen voor in het Northern Territory, het middenwesten en het noordwesten van Australië. Steevaast in de buurt van de permanente waterholes (drinkplaatsen) in het rotsachtige heuvel landschap met spinifex begroeiing (grasvelden) zijn ze te vinden. Dit aanwezig zijn van voedsel en drinkwater is de oorzaak dat deze vogels geen trekdrang kennen. Voegen we daarbij dat ze zich zelfs onder extreme omstandigheden zeer goed alleen of met slechts enkele koppels kunnen redden en weinig behoefte hebben aan sociaal contact dan kunnen we de uitspraak van twee van Australië's autoriteiten op vogelgebied begrijpen als ze tot de conclusie komen dat dit de best thuiszijde en aangepaste grasvink van Australië is. De 'geschilderde vuurstaart' zegt de Australiër of gewoon 'bergvink'. Dat geschilderde vind ik heel toepasselijk. Bij de eerste kennismaking kun je je haast niet voorstellen dat deze soort bestaat. De mannen met hun scharlakens rode stuit, wangen en borstvlak op de zwart met witte stippen getekende romp zijn echte blikvangers waar je even stil van wordt. Het popje mist dit uitbundige rood. De fijnere stippenloping loopt hier door tot onder de snavel en is het enig juiste herkenningssteken voor het onderscheid van de seksen. Het rood is erg kwetsbaar voor degeneratie en onjuiste voeding. Het totale Europese bestand bevindt zich voor het merendeel in Nederland en heeft als kweekvogel geen beste naam, ik geloof overigens ten onrechte. Juist als alle soorten die vele jaren alleen bij de commerciële kwekers te vinden waren, hebben ze daar veel geleden door gebrek aan selectie, de onverwetheid, en gebrek aan juiste voeding. Dat slechts enkele serieuze mensen in staat zijn volledige nesten (4 of 5 jongen) groot en volwassen te krijgen is terug te voeren tot drie belangrijke zaken. De eerste eis is **de gezondheid** steunend op een kweekvogelselectie over jaren waarbij geen misbruik is gemaakt van extra vitaminen of enige antibiotica. Best is **onverwetheid** tot aan de derde lijn is de tweede voorwaarde waar men zich nog al eens op verkrijgt. Dit is de oorzaak van het op de bodem blijven van de jongen. De een na de ander gaat daar met wisselende tussenpozen dood. Gezonde Emblema's vliegen als andere prachtvinken uit, verblijven iets meer op de bodem, maar behoren op stok thuis te zijn.

Als derde maar zeker niet de onbelangrijkste is daar de **voeding**. Aan een goede prachtvinkenmengeling dienen zachte gierstsoorten, natuurgedroogde raygras, distel-, sla- en andere fijne zaden te worden toegevoegd. Er dient gerantsoeneerd gevoederd te worden. Een goed zelf gemaakt eivoer moet tijdens de kweek iedere dag vers verstrekt worden in kleine hoeveelheden. Van fabriekseivoers is de effectieve opnamehoeveelheid te groot en krijgt men er alleen **af en toe** een vogel mee op stok en volwassen. Dit zijn dan meestal nog mannetjes ook. Als men kweekt met gezonde overjarige emblema's die beslist onverweth zijn en er komen slechts enkele mannetjes op stok dan kan men meestal direct het getrokken door zelf een goed eivoer te maken op basis van ei en beschuit. Dit verse eivoer mag tot 20% van het totale voedsel pakket uitmaken in de top van de opkweekvoedsel behoefte. Na de ruitijd wordt dit gehalveerd en men hoeft niet meer iedere dag te verstrekken.

Jonge en ruitende vogels 10% dagelijks. Gezonde vogels nemen dit gemakkelijk op en men hoeft geen zorg te hebben over de juiste verdeling; naarmate de vogels ouder worden neemt de behoefte af. Tot deze manier van voederen behoort ook een regelmatig groenvoer verstreking. 4 cm. stengel van de vogelmaai bezet met blad of zaad per keer (of een overeenkomend portie) is de juiste hoeveelheid. Enkele dagen per week is genoeg. Dat dit ingewandstoornis zou veroorzaken is onzin en tekenend voor de gezondheidskwaliteit en/of degeneratie. Emblema's kweken zonder groenvoer is voor mij onmogelijk. Het behoort zowel in het opkweek als in het normale voedingspakket thuis. Daar het goede kweekbestand gering is dienen we voldoende jonge vogels volwassen te krijgen voor onze selectie. Het gebruik van pleegouders kunnen we hierbij niet missen. De nogal eens aangevoerde vrees voor het niet meer zelf groot brengen van eigen jongen van de geschilderde astriden is overbodig. In het tweede en derde jaar doen ze het

bijna allen zelf. Emblema's zijn gemakkelijk te houden vogels in zowel een flinke broedkooi als in een kleine voliëre mits we afgepast voederen nadat we het mengsel geoptimaliseerd hebben. Emblema's blijven ook in de toekomst in de liefhebberij en op de tentoonstellingen een interessante uitdaging.

C. Voorheyen

II

Sedert een tweetal jaren ben ik in het bezit van deze aantrekkelijke vogeltjes, waarvan het stamland Noord en Noordwest Australië is.

Waarom men deze vogels integenstelling tot alle andere exoten steeds bij hun wetenschappelijke naam 'Emblema Picta' noemt en zij vrijwel nooit met hun Nederlandse naam 'Geschilderde astrildes' worden aangeduid, is mij niet bekend.

Het zijn vriendelijke en levenslustige

vogeltjes, waarvan de geslachten, indien ze volwassen zijn, duidelijk zijn te onderscheiden, omdat de man een brede rode streep tussen de zwarte veerpartij vertoont, die het borstbeen volgt vanaf de hals tot aan de buik. De wangen van de man zijn rood, evenals enkele keelveren. Het onderlichaam vertoont witte stipjes en lijntjes.

De pop lijkt veel op de man, toont echter geen rood aan het gezicht, soms slechts enkele rode veertjes aan de borst.

In tegenstelling met wat de dunne, spitse snavel zou doen vermoeden zijn het geen insecteneters. Zij nuttigen bij mij, hoewel ik meerdere keren getracht heb een meelworm al of niet in geknipte vorm aan hen kwijt te worden, vrijwel uitsluitend zaden voor kleine tropen, aangevuld met onkruidzaad en in geringe mate eivoer. Dit menu vul ik aan, indien dat te verkrijgen is met muur en overigens met gekiemd zaad.

Het groenvoer zowel als de gekiemde zaden behoren vers te zijn. Is dat niet meer het geval, dan zullen ze het niet aanraken.

Hoewel ze het zaad uit de bakjes wel opnemen is mijn ervaring, dat ze het graag van de grond oppikken. Bovendien dan bij voorkeur in gemalen vorm. Ik heb deze vogels tot nu toe uitsluitend in broedkooien gehouden met een oppervlakte van ongeveer 80 x 40 cm.

Als nestkastjes nemen zij genoeg met de normale nestkastjes voor tropen met een half open ingang aan de voorzijde. Daarbij heb ik gemerkt, dat ze soms de voorkeur geven aan nestkastjes met een open dak. Ze bouwen ook daarin dan een koepelvormig nestje.

Als materiaal wordt cocosvezel en hooi verstrekt, terwijl ze daarnaast ook wit nestmateriaal zoals katoenen draadjes zeer op prijs stellen. Sommige liefhebbers beweren, dat het laatste noodzakelijk is, om tot goede broedresultaten te komen.

De legfels bevatten bij mij steeds 3-4 eitjes, waar tegenover staat, dat sommige liefhebbers beweren, dat legfels van 4-6 eitjes normaal zouden zijn. De eieren worden in ongeveer 14 dagen uitgebroed. Dit is mijns inziens niet nauwkeurig aan te geven, aangezien de temperatuur van de broedkamer daarbij ook een rol speelt. De jongen zijn volledig naakt en hun huidskleur is rood. Ze werden bij mij hoofdzakelijk gevoed met eivoer en gekoemde zaden.

De jongen verlaten na ongeveer 25 dagen het nest. Het is dan beslist noodzakelijk, dat op de bodem van de kooi steeds gemalen tropisch zaad in voldoende hoeveelheid aanwezig is. Daarmee zullen ze zich geruime tijd blijven voeden.

Hoewel de vogels niet zeer gevoelig zijn, raad ik een temperatuur van minstens tien graden wel aan.

Ik vind het met ons wisselvallig klimaat geen vogels voor een buitenvoliëre en ik heb ze als zodanig bij andere liefhebbers dan ook nog niet aangetroffen.

Al met al zeer aantrekkelijke vogels, waarbij men echter ook de 'normale' teleurstellingen kan verwachten.

J.A.C. Bodewitz

Het kweken met Europese Wildzangvogels

Een volière bouwen.

In de hedendaagse jachtige tijd, waarin stres en overspannen zenuwen hoogtij vieren, komen de mensen hoe langer hoe minder in contact met de planten- en dierenwereld. Vele trachten nog wel om thuis de natuur na te bootsen of te behouden, ondanks dat het allemaal dure, kostelijke vrijetijdsbestedingen zijn geworden. De ene houdt het bij bloemen en planten, anderen bij tuinbouw (volkstuintjes), vissen of duiven en een groot gedeelte bij vogels. Die vogels worden niet alleen gehouden omdat het observeren en verzorgen van deze gevleugelde zangers de eigenaar een grote mate van ontspanning biedt, maar de wil om met deze vogels te kweken, is voor de meeste vogelliefhebbers het doel van hun hobby geworden.

Het is algemeen bekend, dat onze inlandse vogels in de vrije natuur het hoe langer hoe moeilijker krijgen om te overleven. Diverse oorzaken zijn hiervoor aan te wijzen, daar heb ik in mijn voorgaande artikelen duidelijk op gewezen. Vele vogelsoorten zijn reeds verdwenen of bijna verdwenen en ieder weldenkend mens zal begrijpen dat het zo niet langer kan. Waar is het einde. Wij natuur- en vogelvrienden houden van de vogels. Wij verzorgen ze met veel liefde en vergeten ook de vogels in de vrije natuur niet.

Veel vogelliefhebbers zijn grootgebracht in een gezin waar de vader (of soms de moeder) de vogelliefhebberij beoefende. Anderen kregen interesse voor vogels en werden door vrienden aangemoedigd. Deze laatsten nu moeten wij een handje helpen in het bedrijven van onze mooie hobby. Daarom dacht ik dat het nuttig was eens een artikel te schrijven over de huisvesting van de vogels en met name: Het bouwen van een volière.

Als de vogels spreken konden zouden zij vermoedelijk wel hun wensen kenbaar maken wat betreft de volières waarin ze gehuisvest zullen worden. De eerste wens zou dan zijn, een zo groot mogelijke volière om te kunnen vliegen met een redelijke beplanting, met een voorkeur voor die planten en struiken, waarin de betreffende vogels in de vrije natuur ook graag verblijven.

Vogels zijn vliegers, wat betekent dat

vliegen de normale manier van voortbewegen voor hun is. Lopen of hippen, doen ze alleen maar op korte afstand. Vandaar dat een wildzangvogel zich nooit prettig zal voelen in een kleine kooi. Men ziet hem in zo een kooi vaak bewegingen maken alsof hij wil opvliegen wat dan meestal resulteert in wild fladderen tegen de tralies. Vandaar ook, dat wij wildzangvogelliefhebbers onze vogels liever in een ruime volière zien, dan in een kleine sierkooi in de huiskamer. Een vogel die flink kan vliegen en daar ook de ruimte voor heeft, blijft fitter en heeft geen last van vervetting. Kortom, hij is meer vogel, dan het beestje dat jarenlang gedwongen in een huiskamerkooi zijn levensdagen moet slijten. Laat ik even duidelijk stellen, dat ik niemand zijn kanariepietje in de huiskamer misgun, integendeel, ik heb het over wildzangvogels en dat is een groot verschil.

door Wiel Höppener

De vogelliefhebber die een volière gaat bouwen, heeft bepaalde wensen waaraan zijn toekomstig vogelverblijf moet voldoen. Ik zeg met nadruk **vogelverblijf** en dat betekent dat **op de eerste plaats** rekening gehouden dient te worden met de wensen en behoeften van de toekomstige bewoners. Deze zijn onder andere de volgende.

Indien de mogelijkheid bestaat, bouw uw

volière zodanig dat de ochtendzon hierin kan schijnen. De ochtendzon is de meest waardevolle. Maak de achterwand (de rugzijde) dicht met hout of metselwerk zodat de vogels bij al te slecht weer wat beschut zitten, waarbij ik vooral denk aan tocht. Maak de volière voldoende hoog, zodat u er ook fatsoenlijk in kunt lopen. Een goede hoogte is 2 meter. Een behoorlijk grote deur, waardoor men gemakkelijk in de volière kan komen, is eveneens belangrijk en maak er dan meteen een sluis bij, zodat de vogels niet kunnen ontsnappen. Niets gaat zo gauw vervelen als een te lage deur, waardoor men steeds gehurkt of kruipend naar binnen moet, en dat zeker bij regenachtig weer. Als u niet graag de volière ingaat, kunt u ook voor de dagelijkse verzorging van de vogels aan de voorkant een voederdeurtje maken. Liefst zo hoog maken, dat u rechtopstaande het water en voedsel kunt verversen en waarbij de opgehanging drinkfles en het op een paal geplaatste voederhuisje, binnen handbereik van het voederdeurtje geplaatst moeten zijn. Maak de bovenkant van de volière dicht met gaas, zodat de vogels kunnen genieten van de zon en bij een mats regenbuitje een natuurlijk bad kunnen nemen. Trouwens badgelegenheid, mag in de volière niet ontbreken. Ook voor de beplanting in de volière, is zon en regen onmisbaar. Alvorens met de volièrebouw te beginnen, is het aan te bevelen om eerst bij collega vogelliefhebbers enkele vo-

ysel

De,

lières te gaan bekijken. U leert er altijd van. Maak uw volière niet te klein, want het duurt niet lang of hij is voor zowel de vogels als voor uzelf te klein.

Wij vogelliefhebbers beginnen gewoonlijk bescheiden, maar al spoedig blijkt dat uitbreiding noodzakelijk is. Daarom kunt u beter vanaf het begin, als u daar de ruimte voor heeft 'Royaal' beginnen.

'Het oog wil ook wat hebben', zegt een bekend spreekwoord en dat is ook zo. Bouw uw volière zodanig, dat u er achteraf met plezier naar kunt kijken.

Met een beetje geduld en moeite kunt u een fraaie volière bouwen. De vogels hebben daar geen oog voor en naar het schijnt, sommige volièrebezitters ook niet, want je ziet soms bouwsels staan, waarvan je de haren te berge rijzen. Vergeet niet, dat ook uw huisgenoten en de burens dagelijks naar uw volière (moeten) kijken. Wat veel mensen niet weten is dat ze van te voren een bouwvergunning bij de gemeente moeten aanvragen en een tekening indienen. Het kan u achteraf veel last en ongemak besparen.

Kijk niet op een gulden als u een volière gaat bouwen en gebruik goed materiaal, want u wilt er toch jaren plezier aan beleven. Oude en soms zware en gescheurde balken van een of andere afbraak, wil ik u ten zeerste ontraden. Gebruik nette geschaafde en geschilderde houten keperij van bijvoorbeeld 5 maal 5 cm., gaspijp of vierkante buis en maak daar het raamwerk van uw volière van. Wat zegt u 'te duur?' kom

nou, alles kost toch geld, ook oude balken en van niets gaat de zon op.

Een goed gekonstrueerde volière is als daar toe ooit behoefte aan zou zijn, altijd verkoopbaar, een gammel bouwwerk nooit, dat is alleen maar geschikt voor het stort.

Wanneer u een volière wilt bouwen met de bedoeling om daarin met koppels apart te gaan kweken, dan is het raadzaam om daar uitneembare tussenwanden in te maken. In het kweekseizoen worden de broedende vogels niet gestoord door anderen, waarna u tegen de rui de tussenwanden kunt wegnemen en alle vogels over de gehele volière als vliegruimte kunnen beschikken.

Voor de bekleding van de volière gebruikt u het beste het geplastificeerde vogelgaas met vierkante mazen. Het is wel een stuk duurder als het gewone gegalvaniseerde gaas, maar u hebt er ook geen omkijken meer naar.

Beplant de volière met zorg en knip tijdig te snel groeiende struiken, bijvoorbeeld de vlier, anders groeien de takken door het gaas heen en vogels die graag op een hoog takje slapen, vlak tegen het gaas, vormen een gemakkelijke prooi voor de katten. De kat kan ze weliswaar niet door het gaas trekken, maar ze wel deerlijk verminken, dat heb ik zelf ondervonden. Om deze reden moet u ook nooit slaap of zitstokken tegen de buitenkant van de volière aanbrengen.

Voor de keus van de beplanting kan ieder naar eigen keus (fantasie) te werk gaan, hoewel niet alle planten en strui-

ken geschikt zijn voor de volière. Af te raden zijn ondermeer de taxus en de gouden regen. In een tuincentrum kan men u veelal het beste adviseren. Daar zijn ook altijd struiken en coniferen voor weinig geld te koop, die wel minder mooi van vorm zijn maar zeker wel geschikt zijn om in de volière te planten. Gaat u zelf beplanting zoeken in de vrije natuur en wordt u betrapt, dan bent u gegarandeerd duurder uit.

Voor vogelliefhebbers die hun vogels het gehele jaar door buiten laten, is in of naast de volière een nachthok aan te bevelen. Het moet licht en droog zijn en ruim genoeg, zodat de vogels er in de winter zonder bezwaar dagen, ja zelfs weken in kunnen worden ondergebracht. De zitstokken bevestigd langs de wanden, zodat de vogels voldoende ruimte overhouden: om te vliegen.

Over de beveiliging van de volière is eigenlijk weinig te vertellen. Er zijn twee doelmatige methoden, namelijk dubbel gaas en schrikdraad. Beiden kosten geld. Ideaal zou zijn, als de burens hun kat een belletje om zijn nek zouden maken, dan hoorden de vogels de kat aankomen en was die dure beveiliging van de volière niet nodig.

En met de vraag: 'Wie zal de kat de bel aanbinderen?' eindig ik dit artikel en wens de aspirant volièrebouwers veel succes.

Voor int. Dia-lesing
tel. 045-254425.

Krijt- en kalkmeel

Nieuwe volières op de juiste wijze beplant en bevolkt hebben aanvankelijk een mooi aanzien. Frisse planten, die goed groeien. Na verloop van jaren lijkt het er op alsof de beplanting 'op' is. Ze worden nog wel groen, maar echt tieren is er niet meer bij. Wat is er in al die jaren gebeurd?

De voeding is door de planten uit de grond gehaald en ten gevolge van de ontlasting van de vogels is de grond 'verzuurd'. Daar waar dat mogelijk is zult u af en toe de volièrebodem omgespit hebben, maar meesten in de volière komt er meestal niet van.

Toch is het goed dat - op een veilige manier - te doen.

De grond vernieuwen kan ook. Eenvoudig is dat niet altijd. Ter voorkoming van verzuring van de grond is het raadzaam, bijvoorbeeld in het najaar en bij voorkeur bij vochtig weer, krijt- of kalkmeel op de volièrebodem te strooien. Voor de vogels is dat onschadelijk voor de (meeste) planten en struiken is het goed. Krijt- en kalkmeel is o.a. te koop bij de zogenaamde 'landbouwwinkels', tuincentra, e.d.
Huub Vervest

Schering en inslag door H.A. Maurer

Het weven, naar het principe van schering en inslag, is niet alleen een oud ambachtelijk gebeuren waaraan tal van mensen een redelijk bestaan te danken hebben, ook in de vogelwereld zijn er groeperingen waarvoor het weven een essentieel onderdeel is van het leefpatroon. Alleen, bij de vogels gaat het niet zozeer om het bestaan, dan wel om het voortbestaan. Vandaar dat dergelijke werkzaamheden door de betreffende vogels maar worden uitgevoerd in een relatief korte periode van het jaar, welke periode wij de actieve ofwel de broedperiode noemen.

Het is ook in deze tijd van het jaar dat de mannetjes van de weversorten getooid zijn in een fraai en opvallend zogenaamd bruidskleed. In feite komt het er op neer dat de wevermannetjes het hardst werken en het meest actief zijn als ze hun beste pakje aan hebben. In s'mensen gedachte wel zeer onpractisch, edoch de diepere zin en betekenis hiervan is niet door de mens bedacht. Homo Sapiens heeft dat veel, heel veel later pas ontdekt; voor Aves is dat een volkomen natuurlijke zaak.

Het overgrote deel van de echte wevervogels (Ploceinae) komt voor in het Afrikaanse werelddeel en wel in zulke grote aantallen dat er zonder enig gevaar voor de instandhouding van de soorten gevangen en o.a. naar ons land geëxporteerd kunnen worden. Vooral voor die vogelliefhebbers welke de gezelschapsvolière preferen buiten of naast de meer gerichte kweek in kooien of vluchtjes, zijn een aantal wevers buitengewoon interessante en plezierige vogels. Bovendien zijn er met tal van soorten best wel kweekresultaten te behalen. We beperken ons in dit artikel tot een dnetal soorten welke we ook in beeld kunnen brengen zodat een uitvoerige beschrijving van hun signalement achterwege kan blijven.

Ploceus capensis, Kaapse wever.

Deze ongeveer 17 cm grote vogels broeden in Zuid Afrika van ongeveer juli tot oktober. Ze bewonen tal van verschillende biotopen alleen als er nestbouw gaat plaatsvinden gebeurt dat altijd in de nabijheid van water. De nesten zijn niervormig en worden vakkundig geweven aan boomtakken of rietstengels. Een van de foto's laat u duidelijk de basis van zo'n nest zien. Deze wevers hebben de gave om grasstengels te pletten en deze met de snavel aan een ondersteunende tak of rietstengel vast te binden. Zodra een goede basis is gelegd, dus een goede verankering is ontstaan, komt het echte weefwerk tot het nest klaar is en door een wijfe geïnspiceerd gaat worden. Zint het haar,

dan bekleedt ze met zachte plantedeler zelf het interieur. Als het niet naar haar zin is, verdwijnt ze en zit er niets anders op dan dat het mannetje aan een nieuw nest begint. Hij doet dat zonder mankeren en vliegensvlug. Het popje legt ir het nest twee tot vijf groenblauwe eieren en als het legsel compleet is bebroed ze die gedurende ongeveer 13 dagen. Intussen is het mannetje al lang weer aan een nieuw nest begonnen en zijn verdere gedragingen leiden er to dat een volgend popje wordt gelokt. Ze doen aan veelwijverij, netjes gezegd, is zijn polygaam. Als de jongen ongeveer 17 dagen oud zijn vliegen ze uit. Het zijn echte koloniebroeders en o buiten de broedtijd vormen ze groe zwermen die gezamenlijk op zoek naar voedsel dat bestaat uit bloese vruchten, zaden en insecten.

De l

osel

Kaapse wever

Ploceus spilonotus, Geelkopwever.

De 16 cm grote geelkop- of bontrugwever wordt zoals de Zuidafrikaan ze noemt, algemeen voor in de costelijke delen van Zuid Afrika. Alhoewel de broedsperiode valt in de midzomertijd, vormen ze het gehele jaar door broedkolonies welke leven in de langs rivieren en stroompjes gegroepede bomen. Vanjaaruit gaan ze in grote zwermen op voedsel uit; zaden, granen en insecten. De tuitvormige nesten worden geweven aan tevoren van nagenoeg alle blad ondane boomtakken. Aangenomen wordt dat het kaalstropen van takken, dat ook bij diverse andere weversorten voorkomt, een veiligheidsmaatregel van ze is. Over de kale takken zien ze namelijk veel gemakkelijker in de richting van het nest sluipende slangen naderen dan wanneer die takken volledig bebladerd zouden zijn. Zoals vele weversorten is ook deze polygaam. Als het mannetje een nest klaar heeft, lokt hij een vrouwtje door zich, zoals wij dat zouden zeggen, behoorlijk aan te stellen. Ondersteboven hangt hij dan met druk fladderende vleugels en regelmatig fluittonen producerend aan het nest.

Wie er intrapt is de zijne, de paring volgt, zij legt eitjes en bebroedt ze, brengt ook later de jongen groot en inmiddels heeft hij misschien al weer drie vier keer diezelfde activiteiten herhaald, vrouwtjes genoeg. Wat een leven!

Ploceus velatus, Zwartvoorhoofdwever

De Zuidafrikaan noemt ze Swartkeelgeelvink. Ze zijn 15 cm groot en komen algemeen voor in bewoonde gebieden, tot midden in de steden. Ze bouwen aan boomtakken of tussen twee rietstengels mandjesachtige nesten in twee variaties, namelijk simpel, los geweven nagenoeg doorschijnende slaap- en woonnesten en omvangrijker en veel stevigere broednesten. De popjes leggen in kleur sterk gevarieerde eitjes, van spierwit tot rose, van blauwwit tot donker blauwgroen, soms helemaal effen, soms gespikkeld of gevlekt. In Zuid Afrika heerst de mening dat dit een aanwijzing is voor parasiterende vogels die dan aan de eikleur van de waardvogels zouden zien of zij wel of niet een ei in dat nest kunnen deponeren.

Afrikaanse weversorten zijn, zoals al gezegd, zeer de moeite van het houden waard. Gezien hun polygame karakter doet men er wel goed aan om naast een mannetje ook drie tot vijf popjes aan te schaffen. Gehuisvest in een zo mogelijk zonnige maar in elk geval wel goed begripte volière en gevoed met een rijk mengsel tropen- en onkruidzaden en een mix van ei en universeelvoer met wat insecten, zal er wie weet toe bijdragen dat er ook met ze gekweekt kan worden.

Bepaald boeiend is ook om te zien hoe het buiten de actieve periode zo eenvoudig uitziend mannetje in de broedtijd in een werkelijk zeer fraai gekleurde verschijning wordt getransformeerd.

In elk geval zal het de liefhebbers niet ontgaan dat wevers zeer ijverige nestbouwers zijn, letterlijk en figuurlijk is dat schering en inslag

Litt.: The Birds of South Africa, Roberts.

Geelkopwever

1-1 Zwartvoorhoofdwever

De volière van de maand

Na bijna vier jaar lid te zijn van uw bond en even lang vogelhouder en fokker, wilde ik langs deze weg mijn vogelverblijf aan mijn medeleden voorstellen. Zo schrijft ons M.W.E. Jablonka Brouwers, uit de Hertlonglaan 27 in het Limburgse Nieuwenhagen, en hij gaat verder. De vogelliefhebberij is bij mij al ontstaan toen ik nog zeevarende was. Door mijn vele reizen naar bijna alle landen in de wereld kwam ik her en der in aanraking met prachtige natuur en alles wat daarmee samengaat, in het bijzonder de vogels.

Ik veroorloofde mij toen, zij het stekum, diverse papegaaien en andere vogels in mijn hut te houden, maar door diverse omstandigheden, arcondition, hutinspectie enz., was dit naar mijn zin nog te beperkt. Het kon echter niet anders alhoewel ik door mijn baan als kok aan boord wel wat mogelijkheden kon vinden dan mijn collega's maar het was verre van ideaal. Zoals aan alles, kwam ook een einde aan het boordleven en nu zitten we dan al weer geruime tijd in het normale wereldje zoals men dat noemt met gewone alledaagse dingen. U kent dat wel, huusje, tuintje, vrouwtje en dochtertje, waar ik overigens heel erg gelukkig mee ben. Bovendien vraagt een hobby als vogels houden en fokken toch ook wel de nodige medewerking van je naasten. Indertijd zat het bouwen van een volière ergens midden in een reeks van wensen. Ons nieuwe huis, een bestaand pand, kon worden betrokken en wij togen aan het verbouwen, veranderen, verbeteren tot dat uiteindelijk de volière aan de beurt was.

En nu is het dan zover. Achter, tegen de garage aan, is met zo'n 4500 bakstenen een kweekruimte annex nachtverblijf gebouwd van 6 m lang en 3 m breed. De toegang tot die ruimte bevindt zich in de garage. Overigens, met de bouw heb ik ontzettend veel hulp gehad van vrienden en bij deze wil ik ze daarvoor nogmaals bedanken. Alleen zou ik het niet hebben geklaard. Dat vogelverblijf heeft een geïsoleerd dak waarop een lichtkoepel is gemonteerd. De binnenmuren zijn van durox blokken en de vloer is betegeld met plavuizen. Verwarming is vanuit de woning doorgetrokken en vanzelfsprekend is er ook water en verlichting aangelegd. De verlichting werkt automatisch en is voorzien van een dim-installatie. In 30 broedkooien en nog eens 8 zogenaamde mannenkooien zijn mijn vogels gehuisvest

terwijl er ook zogenaamde babyvluchtjes aanwezig zijn. Aansluitend op de buitenvolière is er ook een binnenvlucht. De buitenvlucht is tegen harige huisdieren beveiligd door schrikdraad, ik heb of liever gezegd mijn vogels hebben beslist geen last meer van katten etc.

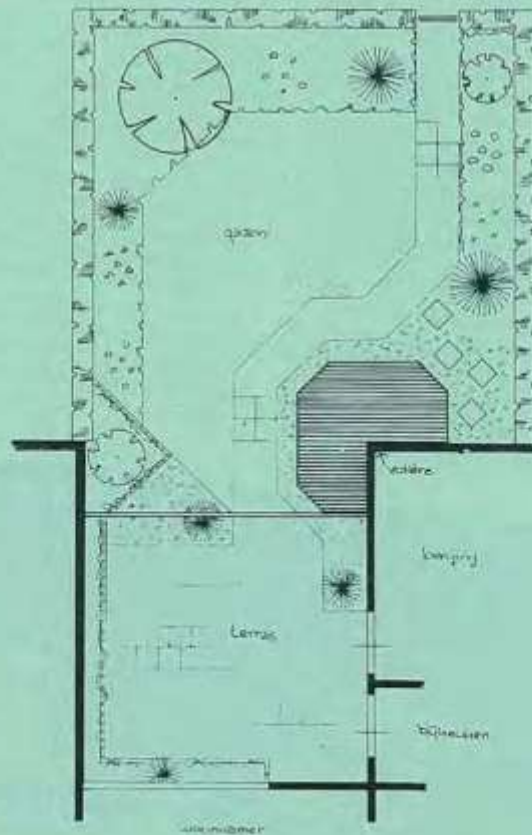
De binnenruimte is tevens voorzien van een elektronische luchtreiniger alsmede een insectenverdeler en over beide ben ik zeer te spreken. De volksmond zegt wel eens iets over 'beginnersgeluk' maar dat was voor mij niet weggelegd.

Ondanks een toch goede accommodatie zag ik in 1982 zo wat mijn hele bestand aan vogels naar het hiernamaals vertrekken ten gevolge van pokken. Wat was dat een ellende. Dank zij resoluut ingrijpen van een dierenarts die de vogels heeft ingeënt, heb ik nog een deel kunnen behouden. Daarnaast heb ik wat nieuwe koppels kunnen aanschaffen en al met al gaf het me weer zoveel zin dat ik met vertrouwen het volgende kweekseizoen tegemoet kon

zien. Keulen en Aken, zo zegt het spreekwoord, zijn ook niet op een dag gebouwd en ik besef dat ik waar het de vogelliefhebberij betreft nog heel veel moet leren. Dit alles echter maakt de liefhebberij wel interessant en met mijn kleurkanaries en vooral ook met de glosters beleef ik erg veel plezier van mijn hobby.

Bij het ontwerp van de volière van R. Weerts, Reggestraat 53 in Winschoten, is rekening gehouden met het feit dat de achter zijn woning gelegen tuin vrij klein is en dat die volière niet te zeer mag domineren. Tuin en volière zijn qua vorm aan elkaar aangepast zoals u uit de tekening en foto nr. 2 kunt opmaken. Er is gekozen voort een achtkantige vorm waaruit als het ware een kwart ontbreekt door de hoek van de schuur waarin zich het nachtverblijf bevindt.

De volière staat op een fundering van spoorbuisen, op de kant gezet en in vals verstek gezaagd. De vloer is van beton, gestort op zand met daarop een laag puin. In de kelen zijn voor het storten eerst grote spijkers geslagen waardoor

de bielen nog eens extra in het beton verankerd worden. De opbouw van de voliëre is van geschaafde vurenhouten balkjes van 4/4 cm. Vooraf is alles op maat gezaagd, gepregneerd, voorzien van houtverbindingen en voorgeschild. Zijde voor zijde werd tijdens de bouw afgewerkt waarbij geschroefde verbindingen met de schuur en de bielen gemaakt werden. Alle verbindingen zijn overigens geschroefd. Voor extra stevigheid zijn in het dak 2 verbindingen loodrecht naar de hoek van de schuur gemaakt. De hoeken zijn allen aan de binnenzijde nog eens extra met hoekijzers verstevigd.

Het gaas, dat aan de binnenzijde van het raamwerk is aangebracht, wat overigens op de hoeken nogal wat extra werk gaf, is 10/10 mm verzinkt extra dik gaas. Aan de achterzijde van de voliëre is ook een deurte aanwezig, het is half hoog.

Het dak is van transparant golfplaat met een fijne golf. De onderlinge delen zijn verlijmd met siliconenkit. De hoogte van de voliëre is 2 m en de diepte 1 m. De omtrek van de voliëre is bijna vijf meter. De bevolking, o.a. lizardkanaries, voelt zich er prima in thuis.

KALENDER 1984

De Grijskopkluwier

Onder deze naam prijkt de vogel op het februariblad. De juiste naam is echter Gladiator of Struikkluwier. De struikkluwieren zijn een onderfamilie van de kluwieren. Van het geslacht *Malaconotus* komen vijf soorten voor, die alle domicilie hebben in Afrika, op één na alle bezuiden de Sahara. De Gladiator is de grootste, met een lengte van 27-28 cm. Zoals op de foto goed te zien is, heeft de snavel formidabele afmetingen en is tevens voorzien van een flinke "haak". Deze vogels zijn betrekkelijk slechte vliegers en leggen zelden grote afstanden af, doorgaans niet meer dan een paar meter. De gladiator houdt zich bij voorkeur op in de dichte ondergroei of in de kruinen. Daar wordt jacht gemaakt op grote insecten, vooral de grote gepantserde kevers. Ook kleine gewervelde dieren zijn allerm minst veilig voor ze.

Onze kluwieren hebben de gewoonte op een uitkijkpost te gaan zitten om vandaar uitvallen te doen naar diverse prooidieren; de struikkluwieren doen dat nooit. Het geluid dat de gladiator produceert is zeer karakteristiek: het begint tamelijk zacht en zwelt dan aan tot een gongachtig gefluit om dan weer langzaam weg te sterven. De alarmroep doet denken aan het geschetter van een ekster.

Het nest wordt niet erg hoog in boomte gebouwd en bestaat uit een soort platform van takjes; daarop komt een ondiep kommetje van worteldraden en bladeren. Gewoonlijk bestaat een legsel uit 2 of 3 eitjes, witachtig of grijs van kleur met vlekken en viekjes in diverse tinten bruin. Nadat de jongen het nest hebben verlaten, blijven ze nog geruime tijd bij de ouders en niet zelden sluiten zich andere families bij ze aan. Maar niet lang daarna gaat toch ieder "zijn weegs", want struikkluwieren leven nu eenmaal graag solitair.

Meindert de Jong

Witzaad

Witzaad is de meest gebruikelijke naam voor kanariezaad - *Phalaris canariensis* - . In bijna alle mengsels voor zaadetende vogels die wij kennen is dit zetmeelrijke produkt te vinden. Afhankelijk van de vogelsoort is het percentage witzaad aangepast. In gemengd zaad voor kanaries wordt het hoogste percentage aangetroffen. Gemiddeld beloopt dit van ca. 40 tot 50%. De goede fabrikant past het percentage per seizoen aan.

Postuurkanarië liefhebbers willen nog weleens extra 'witzaad' aan het bestaande mengsel toevoegen. Een bepaalde reden is daar eigenlijk niet voor. Het is meer in navolging van de Engelse postuurkweker, die bijna enkel witzaad aan zijn vogels geeft. Witzaad dient niet alleen als vogelvoedsel, het wordt ook gebruikt voor de winning van het fijne, in de textielweverijen, gebruikte zetmeel. Eveneens levert het een gewaardeerd meel op voor de bereiding van pap en dergelijke o.a. in Zuid-Europa.

Witzaad is een produkt dat heel gevoelig is voor prijschommelingen. In vrij korte tijd kan de prijs zeer sterk variëren. Hier-

voor zijn allerlei redenen. Slechts oogst, minder inzaai, grotere vraag enz.

De opbrengst van witzaad kan heel verschillend zijn. Bij eenzelfde inzaai kan de oogst in vergelijking met de vorige oogst 50% minder zijn.

Witzaad wordt in hoofdzaak verbouwd in de U.S.A., Argentinië, Canada, Zuid-Europa, Spanje, Hongarije en Marokko. In Nederland wordt het soms op kleine schaal ingezaaid. Afhankelijk van het land van herkomst is het witzaad, grof of fijnkorrelig, dof of glanzend, fijn of grofvezelige zaadhuid. Witzaad is in wezen een klein-zadige graansoort, waarvan de zaadkern niet wit, zoals de naam zou vermoeden, maar bruin is. Aan de bloeiwijze, de aar, is duidelijk te zien, dat het tot de 'grassen' behoort.

Voor al in de zuidelijke landen komt het witzaad nog weleens als lastig onkruid voor. Witzaad is heel goed in de eigen tuin te verbouwen, de opbrengst valt meestal tegen. De mussen zijn er als de kippen bij om de bijna rijpe korrel uit de aren te pikken.

Witzaad behoort tot de koolhydraatrijke gewassen, hetgeen blijkt uit het hoge zetmeelgehalte.

Gemiddelde waarden:

Vocht	12,8%
Ruw erwit	15,1%
Ruw vet	6,1%
Zetmeel suikers	56,0%
Ruwe celstof	5,3%

In het aminozurenpatroon ontbreekt cystine, daarentegen rijk aan leucine en arginine. De prijs die men moet betalen voor een 'zak' gemengd zaad voor parkieten en tropen wordt veelal bepaald door het percentage witzaad.

Natuurlijk spelen de eisen, die men aan zijn voer stelt een grote rol. Er zijn nogal wat liefhebbers die een 'goedkope' mengeling naar hun inzicht aanvullen met andere zaden.

Goedkoop is dan wellicht duurkoop.

4. bloeiende aar-witzaad

5. uitgerijpte aar-witzaad

6. witzaad

Een moeizaam behaald succesje

In 1981 kocht ik een Rode Kardinaal, man eigenlijk alleen voor de kleur en de zang, maar in het voorjaar 1982 kon ik bij een liefhebber, waar de man was doodgegaan, een pop kopen. Ik plaatste de pop direct bij de man die haar mei veel gewieg en gezang verweikomde. De ruimte waarin ze verblijven is een nachthok van 100 x 140 met daaraan een vlucht van 100 x 750 m.

Mijn eerste fout die ik maakte was een koppel Japanse Nachtegalen ook in deze vlucht onder te brengen. Toen ik namelijk in mei de nestgelegenheid had aangebracht en later bleek dat de kardinalen hiermede genoeg namen, zag ik nooit eieren. Mij bleek toen, bij een intensieve controle, dat de nachtegalen de eieren uit het nest roofden. Ik vond enkele lege doppen tussen de beplanting. De nachtegalen heb ik toen uitgevangen en elders ondergebracht. Inmiddels was het half augustus toen er weer 3 eieren in het nest van de kardinalen lagen, hiervan kwam een ei uit en het jong werd ook goed gevoerd, vloog uit en bleek later een pop te zijn die ik nog steeds in bezit heb, alleen ongeringd, want dat durfde ik toen nog niet aan.

Nu het grote probleem, in 1983 12 jonge kardinalen en maar één op stok. Dit voorjaar het was half april, hing ik de nestgelegenheid op dezelfde plaats als vorig jaar en half mei zat de pop op de eerste 4 eieren die na 14 dagen ook allemaal uitkwamen. Na 2 dagen leg het eerste jong dood in de vlucht en binnen 5 dagen volgde de rest. Ongeveer 2 weken later zat de pop weer te broeden op 4 eieren, ook deze kwamen allen uit. De eerste dagen werd er goed gevoerd en de jongen groeiden voorspoedig tot ongeveer 10 dagen want toen bleken weer alle jongen verdwenen te zijn. Binnen 14 dagen zat de pop weer te broeden nu op 3 eieren en ook deze kwamen uit en de jongen werden goed gevoerd, groeiden goed en vlogen na ongeveer 15 à 16 dagen uit, bijna nog zonder staart en slechts half in de veren. Toch vlogen ze

en werden ze zowel door de man als de pop goed gevoerd, toen na 14 dagen een jong dood lag. De pop had inmiddels weer eieren gelegd die door mij met nestgelegenheid en al werden weggenomen. Drie dagen later bleven de nog overige twee jongen aan de grond en kwamen niet meer op stok. De volgende dag lagen ze dood in het nachthok, weg jonge kardinalen en tevens een kapitaal aan levend voer.

Het was eind augustus, begin september, toen ik een nest ontdekte, gebouwd in een conifeer. Er lagen 2 eieren in, weghalen dacht ik eerst, maar door het mooie weer verleid, heb ik het toch maar laten zitten, na het eerst nog wat ondersteund te hebben met een stukje gaas en wat draad.

Van de twee eieren is een ei uitgekomen, en het jong zit nu, 9 oktober op stok, **geringd** en wel, ook al omdat ik dacht van het jaar gaat het toch niet goed, laat ik het maar proberen. De anderen had ik niet geringd, bang voor verstoring. De ring heb ik eerst wel zwart gemaakt met een viltstift.

Als voedsel geef ik de vogels:

Tropen en kanariezaad halfom, witzaad en zonnepitten, universeelvoer in 2 soorten, iedere dag half plakje witbrood met druivensuiker en melk en daar wordt erg goed mee gevoerd. Als levend voer geef ik o.a. meelwormen, buffalowormen, mader, en mierenpoppen.

A. v.d. Berg

Ani's, misschien wel de ongewoonste vogels ter wereld

Ani's *Crotophaginae* zijn koekoeken zonder de beruchte koekoekmentaliteit. Bijgevolg broeden ze hun eigen eieren uit, maar voor het overige leggen ze zulke vreemde dingen aan de dag, dat ze zeker tot de ongewoonste vogels van de wereld moeten worden gerekend. Elke rechtgeaarde vogelliefhebber mag er dan ook wel enigszins mee op de hoogte zijn.

Veel wat ze doen, wijkt dan ook inderdaad af van het normale patroon. Om te beginnen zijn ze sterk sociaal, wat prachtig bij de nachtelijke rust tot uiting komt. Daartoe verzamelen de dieren zich elke avond, waarna ze op een boomtak dicht tegen elkaar aan gaan slapen. Ze zetten daarbij hun veren uit en dit is zeker niet uitsluitend een bepaalde vorm van gezelligheid te noemen, want als gevolg van een slechte temperatuurregulatie hebben ze het inderdaad echt koud.

Hiermee staat in verband dat het verenkleed slechts dun is en de lichaamstemperatuur niet helemaal constant. Als primitieve vogels doen ze als het ware enigszins aan de koudbloedige reptielen (hun verre voorouders!) denken. Geen wonder dan ook dat ze zich de volgende morgen haasten om een beschut plekje in de zon te bemachtigen. Met uitgespreide vleugels profiteren ze dan zo goed mogelijk van de levenbrengende warmte.

Broeden wordt eveneens gemeenschappelijk gedaan. Zoals zoveel vogels doet men dit na de regentijd. Zo'n anitroep blijkt uit ongeveer zeven tot vijftien vogels te bestaan, die bij het rondvliegen evenals schapen onder leiding van een aanvoerder dicht bij elkaar blijven. De leider wordt als het ware blindelings gevolgd. De hoge scherpe roep dient blijkbaar als contactgeluid. **Community calling**, het zogenaamde gemeenschappelijke roepen, komt veel voor. In zo'n troep bestaat vaak een mannenoverschot, waarvan de biologische betekenis momenteel nog niet duidelijk is. Merkwaardig is dat door de troep die zich in wezen als een hechte familie gedraagt, een gemeenschappelijk territorium wordt bezet. De concurrentiestrijd blijkt hier dan ook eigenlijk een complete oorlog te zijn, waarbij het eigen gebied fel tegen in de omgeving

gevestigde troepen wordt verdedigd. Onderlinge ruzies komen binnen de troep slechts zelden voor en alleen al met het oog hierop moet het van groot belang worden geacht om die sociale instelling in stand te houden. Als bewijs van vertrouwen worden elkaars veren verzorgd, waardoor de onderlinge band daadwerkelijk versterkt kan worden. Nu wordt dit (zoals bekend) door meer vogels gedaan, maar werkelijk uniek is het 'medelijden' dat men met elkaar schijnt te hebben.

Prof. Dr. Anthonie Stolk

Zoals ons herhaaldelijk bleek, wordt een gewond dier namelijk niet in de steek gelaten, maar blijven de troepgenoten ter plaatse, als willen ze hem of haar beschermen. Het nadeel hiervan is dat een onverantwoordelijke jager hier in het groot zijn slag kan slaan.

De omvang van het territorium is niet constant, maar hangt duidelijk af van de grootte van de troep. Als gemiddelde kan vier hectare worden opgegeven. Zo'n gebied blijkt uit twee delen te bestaan: het ene omvat open savanneland, vanwaaruit het voedsel kan worden betrokken, terwijl het andere deel uit struikgewas met dicht gebladerte bestaat voor de nachtelijke rust en het bouwen van het nest.

Het territorium geeft de ani's bescherming. Zelfs bij gevaar en opjagen door de mens verlaten ze het dan ook niet. Begrijpelijk, want als eenling leven kan de vogel niet en wil hij zich bij een andere troep aansluiten, dan wordt hij zonder vorm van proces weggejaagd.

We hadden het echter over het nest. Dit wordt al spoedig na het begin van de regentijd in de broedkolonie gemaakt. Dit blijkt een belangrijk tijdstip te zijn, want ook het menu wordt dan ingrijpend veranderd en wordt dan van voornamelijk vegetarisch op kleine dieren (van hagedissen tot insecten) omgezet.

Een paar kan bij uitzondering zelf een nest maken, maar gewoonlijk wordt door meerdere paren samen een gemeenschappelijk nest gebouwd. Alle dieren werken in dit geval op zichzelf, onafhankelijk dus. De man zorgt voor de aanvoer van het materiaal, terwijl het vrouwtje de constructiewerkzaamheden ter hand neemt. Het bouwmaterial voor het nest bestaat uit twijgen en bladeren, die bij naburige bomen worden gehaald. Bij voorkeur wordt het nest in een bamboestruik of in een boomvork gemaakt, waarbij wel op voldoende bescherming in de vorm van een dichte bladerenvegetatie wordt gelet. De slordige kom is ongeveer vijftien centimeter diep en dertig centimeter in doorsnee. De bekleding blijkt uit verse groene bladeren te bestaan. Die bladeren kunnen ook worden gebruikt om op het

De

osel

legsel te deponeren en er dan één of meer lagen nieuwe eieren op te leggen. Door elk vrouwtje worden vier tot zeven blauwe eieren gelegd, terwijl wel eens 26, 29 of zelfs zestig eieren in één nest werden aangetroffen. Zijn de eieren door verschillende vrouwtjes gelegd, dan kan men dit soms aan de verschillende vorm herkennen. De blauwe eieren worden met een witte kalklaag overtrokken. Door krassen met de poten komt tenslotte een wit net op een blauwe ondergrond tot stand, wat in de hele vogelwereld verder niet voorkomt. De broedtaak wordt door alle ouderdieren bij toerbeurt op zich genomen. De mannetjes broeden vaak 's nachts. Het komt voor dat de niet-dienstdoende vogels belangstellend naar de broedende vogel zitten te kijken, wat uiteraard een merkwaardig gezicht is. De eieren komen na ongeveer dertien dagen uit. Bij een groot aantal eieren in het nest liggen deze in lagen op elkaar met het gevolg dat de onderste niet worden bebroed en bijgevolg tot mislukking zijn gedoemd. Bij vernieling van het nest wordt spoedig een nieuw aangelegd en wordt er tevens voor een nieuw legsel gezorgd.

Bij het uit het ei komen hebben de jongen al een vrij ver gevorderd stadium van ontwikkeling bereikt. Na ongeveer vijf dagen komen ze al uit het nest, terwijl na ongeveer zes dagen de veren al uit de schede beginnen te groeien. Door alle volwassen vogels worden ze (zoals in een goede commune past) gevoerd. Kunnen ze eenmaal vliegen, dan blijven ze toch in het territorium en helpen bij de verdediging daarvan. Bij gevaar kruipen de jongen weg in een boom, waarbij ruimschoots gebruik van poten en snavel wordt gemaakt. Per jaar kunnen drie broedsels worden grootgebracht. De oudere jongen blijken de ouders bij het voeren van de jongere te helpen. Een aantal jongen kan bij de ouders blijven en in de volgende jaren samen met hen tot broeden overgaan.

Als een bijzonder ongewone broeder moet de gladsnavelani *Crotophaga ani* worden genoemd, die soms **polygaam** blijkt te zijn. Dit omvat zowel **polygynie** (één mannetje met twee of meer vrouwtjes) als **polyandrie** (één vrouwtje met twee of meer mannetjes).

Om voedsel te bemachtigen worden geen gemeenschappelijke acties georganiseerd en dit mag voor zulke bij uitstek sociale vogels op zijn minst toch wel opmerkelijk worden genoemd. Andere vogels (die in groepen fourageren bijvoorbeeld) letten vooral op prooidieren, die door andere leden van de troep

uit de schuilplaatsen worden opgejaagd. Aangezien ani's wel andere dieren volgen om de door deze opgejaagde insecten op te pikken, is dit wel des te merkwaardiger. Als voedseldieren dienen in dit verband kevers, sprinkhanen en krekels te worden genoemd. Zo worden ook de kolonnes trekmiere gevolgd om de insecten en andere dieren, die voor de roofzuchtige mieren op de vlucht gaan, te bemachtigen. Op vliegende termieten wordt eveneens gejaagd en dit wordt op vliegenvangersmanier in de vlucht gedaan.

Koeien en ander vee worden gevolgd, daar dit immers ook insectenopjagers zijn. Telling wees uit dat in het droge seizoen ongeveer driemaal zo veel voedsel wordt bemachtigd bij het volgen van een koe dan door geheel op eigen gelegenheid te jagen. In het natte seizoen wanneer meer voedsel beschikbaar is, blijkt er niet zo'n groot verschil te zijn. Nog een voordeel van het volgen van koeien in het droge seizoen: er wordt niet slechts meer voedsel buitgemaakt, maar de dieren behoeven ook minder te lopen. Energiebesparing is ook wat waard, ook in de vogelwereld! Deze fouragemethode doet sterk aan die van ossepijkers *Bubulcus africanus* (de geelsnavel) en *Bubulcus erythrorhynchus* (de roodsnavel) alsmede de koereigers *Bubulcus ibis* denken.

Met name in de droogteperiode worden ook bessen, vruchten en andere plantaardige producten gegeten. Het zoeken naar insecten wordt vooral tussen de lage vegetatie van de open savana gedaan.

De vier soorten ani's worden in een onderfamilie van de koekoeken *Cuculidae* ondergebracht: de *Crotophaginae*, maar in tegenstelling tot de koekoeken leggen ze geen eieren in het nest van andere vogels. Deze weinig bekende vogels, waarvan nog veel moet worden ontdekt, zijn ongeveer zo groot als een gaai *Garrulus glandarius* en hebben met hun ongeveer veertig centimeter lengte een lange zijdelings afgeplatte snavel, een glanzend-zwart verenkleed en

lange vrijwel vierkante vleugels. Het verspreidingsgebied loopt vanaf de zuidelijke grenzen van de U.S.A. tot aan Argentinië. De grotere eilanden van de Westindische Archipel blijken ook in dit verspreidingsgebied opgenomen te zijn. Open velden en struikgewas vormen het karakteristieke biotoop van deze bij uitstek interessante dieren.

Al met al blijkt de sociale organisatie van de ani's het belangrijkste te zijn, waarbij sommige fasen van de nestbouw gemeenschappelijk worden uitgevoerd. Al naar gelang de soort blijken aanzienlijke verschillen te bestaan, terwijl individuele verschillen in dit opzicht eveneens kunnen worden geconstateerd. Geïsoleerde nesten kunnen worden aangetroffen, maar gewoonlijk wordt (zoals we hebben gezien) een gemeenschappelijk territorium verdedigd. In het enkele, gemeenschappelijk gebouwde nest worden dan alle eieren gelegd. Sympathiek doet aan dat alle leden van de gemeenschap deelnemen aan het bebroeden van de eieren en het grootbrengen van de jongen.

De volgende soorten worden onderscheiden. Allereerst de gladsnavelani ***Crotophaga ani*** met een lengte van ongeveer 35 centimeter. Kan in bomen met de kop omlaag klimmen en komt uitsluitend bij het water voor. De roep doet wel iets aan kiekeren en miauwen denken.

Vervolgens de grote ani ***Crotophaga major*** met een lengte van ongeveer veertig centimeter. Komt in regenwouden voor en heeft een legsel van drie tot tien donkerblauwe eieren, die van een kalklaag zijn voorzien en na door de poten bewerkt te zijn karakteristieke krasfiguren vertonen.

Dan de groefsnavelani ***Crotophaga sulcirostris***, die in de onmiddellijke omgeving van kudde vee kan worden aangetroffen.

Tenslotte de zuidamerikaanse guira- of kuifkoekoek ***Guirá guirá*** met een lengte van ongeveer 41 centimeter. Slanke snavel en kuif. Komt in de uitgestrekte pampa's van Argentinië voor. De eieren van de guira- of kuifkoekoek worden soms in ani-nesten gevonden.

Heel merkwaardig is het ei van de grote ani, dat een gewicht heeft van ongeveer veertig gram, wat een kwart van het totaalgewicht van de vogel (160 gram) uitmaakt. Bij die grote ani worden door elk vrouwtje slechts twee of drie eieren gelegd.

Naar onze persoonlijke mening zou het gewenst zijn om deze soorten op grond van de afwijkende lichaamsbouw en het gedrag in een aparte familie te plaatsen en niet een onderfamilie.

Apotheose

In 1983 bestond de NBvV vijftig jaar: de viering van dat jubileum is aan niemand voorbijgegaan, ieder lid heeft inmiddels een zeer fraaie legpenning ontvangen. Als sluitstuk van de jubileumviering was een europesche tentoonstelling bedacht onder de naam „VOGEL 84“, wat is daarvan terecht gekomen? Eerlijk gezegd kun je de term „europesche“ wel vergeten, het aantal inzendingen uit het buitenland viel erg tegen, haalde de honderd stuks niet. Maar, de eigen leden van de NBvV bereidden de organisatoren een complete verrassing, ver over de negenduizend vogels uit het „eigen kamp“, ongelooflijk. Nooit eerder werden door de leden zoveel vogels ingeschreven naar de bondskampioenschappen, nooit eerder was de diversiteit zo groot, nooit eerder kreeg deze tentoonstelling zo sterk het karakter van een happening.

VOGEL 84 was een feest, om precies te zijn, een feest zonder weerga; de echo's van dit feest klinken tot ver over onze landsgrenzen. Met diep respect heb-

ben de talloze bezoekers uit binnen- en buitenland kennis genomen van wat binnen de NBvV door de individuele inzenders en de organisatie is gepresteerd, met natuurlijk enige afgunst hebben zij „ons“ visitekaartje in ontvangst genomen, getekend door 1698 inzenders.

We hebben wel vaker veel vogels op de bondskampioenschappen gehad, dat weet ook U; zoveel als nu is nog niet eerder vertoond, het record is opnieuw hoger gesteld door de gezamenlijke inspanning van de leden/inzenders. Eigenlijk merkwaardig, VOGEL 84 begon in organisatorische zin onder een ongunstig gesternte, de PTT-staking heeft grote maar gelukkig niet onoverkomelijke problemen opgeleverd voor de organisatoren.

Onvermijdelijk brengt een zo grote tentoonstelling veel werk mee, om U een indruk te geven hoeveel, de vrijwillige medewerkers staken drieenzeventighonderdachtig (7380) manuren in deze TT, de keurmeesters met hun techni-

